

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2023

Patrik Křížek

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra Archeologie

**Archeologie a novověká vodní díla na bývalém panství
Chlumeck nad Cidlinou**

Bakalářská práce

Autor:	Patrik Křížek
Studijní program:	B7109 (B0222A120009) Archeologie
Forma studia:	Prezenční
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.

Hradec Králové, 2023

Zadání bakalářské práce

Autor: Patrik Křížek

Studium: F19BP0324

Studijní program: B0222A120009 Archeologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: **Archeologie a novověká vodní díla na bývalém panství Chlumec nad Cidlinou**

Název bakalářské práce AJ: Archaeology and post-mediaeval waterworks on the former estate of Chlumec nad Cidlinou

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Anotace: Tématem bakalářské práce bude výzkum novověkých vodních děl na území bývalého panství Chlumec nad Cidlinou. Sběr dat bude prováděn na základě studia starých mapových děl, pomocí dálkového průzkumu země (letecké snímky, LIDAR) a na základě terénního pozorování a dokumentace. Výchozím bodem výzkumu bude vyobrazení krajiny na 1. vojenském mapování. Hlavním cílem práce bude poznání tehdejší vodní sítě a současného stavu jejích jednotlivých prvků. Součástí práce bude zasazení problematiky ve zkoumaném regionu do kontextu archeologického výzkumu zaniklých vodních děl v rámci České republiky.

Andreska, J. 1987: Rybářství a jeho tradice. Praha.

Beková, M. - Kalenda, V. 2015: Datování vzniku rybníku v Černíkovcích, Archeologie východních Čech č. 7 (2014), s. 195-205.

Kuča, K. 1995: Chlumecko a Novobydžovsko. Historie a architektonické památky Pocerulín I, II. Hradec Králové.

Khun, K. 2012: Dějiny a kulturní obraz města Chlumce nad Cidlinou. Brno.

Pavelková, R. et al. 2013: Databáze zaniklých rybníků v ČR a jejich současné využití, Acta Environmentalica Universitatis Comenianae 21/2, 87-98.

Petrůk, J. - Hlavica, M. - Petr, L. - Chmela, T. - Schenk, Z. - Lukšíková, H. - Milo, P. - Vrla, R. - Odehnal, P. - Petrůj, Z. - Petrůj, M. - Kočár, P. 2017: Rybník jako součást hospodářství vrchnostenského panství a indikátor podoby krajiny jižního Valašska v 15. až 17. století, Archaeologia Historica 42/2, 658-685.

Preusz, M. - Paclíková, K. - Pták, M. 2013: Zaniklá vodní díla v bývalé rožmberské oboře u Netolic (Předběžná zpráva k začínajícímu historicko-archeologickému výzkumu). In: Archeologická prospekce a nedestruktivní archeologie v jihočeském kraji, kraji Vysočina, Jihomoravském kraji a v Dolním Rakousku. Sborník z konference. České Budějovice, 221-229.

Tikovský, O. 2002: Rybníky na panství Smiřice v 16. a 17. století. Náchod.

Zadávací pracoviště: Katedra archeologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 18.6.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval sám pod vedením Mgr. Petra Hejhala, Ph.D. a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové 2. 12. 2023

.....

Patrik Křížek

Anotace

KŘÍŽEK, PATRIK: *Archeologie a novověká vodní díla na bývalém panství Chlumec nad Cidlinou*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2023, 83 s. Bakalářská práce.

Tématem bakalářské práce bude výzkum novověkých vodních děl na území bývalého panství Chlumec nad Cidlinou. Sběr dat bude prováděn na základě studia starých mapových děl pomocí dálkového průzkumu země (letecké snímky, LIDAR) a na základě terénního pozorování a dokumentace. Výchozím bodem výzkumu bude vyobrazení krajiny na 1. vojenském mapování. Hlavním cílem práce bude poznání tehdejší vodní sítě a současného stavu jejích jednotlivých prvků. Součástí práce bude zasazení problematiky ve zkoumaném regionu do kontextu archeologického výzkumu zaniklých vodních děl v rámci České republiky. Pozornost bude věnována vlastnímu rozboru rybníčních soustav v rámci vymezeného území, tedy celého chlumeckého panství.

Klíčová slova: archeologie – Chlumec nad Cidlinou – novověk - panství – vodní dílo

Annotation

KŘÍŽEK, PATRIK: *Archaeology and post-mediaeval waterworks on the former estate of Chlumec nad Cidlinou*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2023, 83 pp. Bachelor Thesis.

The topic of the bachelor's thesis will be the research of modern waterworks on the territory of the former estate of Chlumec nad Cidlinou. Data collection will be carried out based on the study of old map works using remote sensing of the earth (aerial images, LIDAR) and on the basis of field observation and documentation. The starting point of the research will be the depiction of the landscape on the 1st military mapping. The main goal of the work will be to learn about the then water network and the current state of its individual elements. Part of the work will be the setting of the issue in the researched region in the context of archaeological research of defunct waterworks within the Czech Republic. Attention will be paid to the own analysis of pond systems within the defined area, i.e. the entire Chlumec estate.

Keywords: archaeology – estate – Chlumec nad Cidlinou – post-mediaeval - waterwork

Poděkování

Chtěl bych poděkovat všem lidem, kteří mi pomohli s dokončením této práce. Na prvním místě chci poděkovat mému vedoucímu Mgr. Petru Hejhalovi, Ph.D. za vedení, odbornou pomoc, připomínky a trpělivost. V neposlední řadě bych rád poděkoval i všem ostatním akademikům z katedry archeologie UHK, kteří mi poskytli studijní materiály nebo cenné rady. Na závěr děkuji také mé rodině za asistování při výzkumu a ochotu obětovat svůj drahocenný sobotní či nedělní čas.

Obsah

1	Úvod.....	9
1.1	Cíl a metoda práce.....	9
2	Význam rybníků	11
2.1	Vývoj rybníkářství	11
2.2	Vývoj rybníkářství v chlumeckém panství	12
3	Vodní díla	15
3.1	Stavba rybníků	15
3.2	Hráze	16
3.3	Stoky, loviště a typy konstrukcí výpustí	17
4	Chlumecké panství.....	19
5	Výzkum rybníků	21
5.1	Metody výzkumu rybníků	21
6	Vodní díla na chlumeckém panství.....	24
6.1	Rybniční soustava na Barchovském potoce.....	24
6.2	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči AA.....	25
6.3	Bezejmenný rybník v obci Kněžičky – existující	26
6.4	Rybniční soustava na Dlouhopolském potoce	26
6.5	Rybniční soustava na Štítarském potoce.....	28
6.6	Vodní dílo Čírek na Hlínovské svodnici.....	28
6.7	Rybniční soustava na Spáleném potoce	29
6.8	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči AB	29
6.9	Rybniční soustava na Lužeckém potoce	30
6.10	Starochlumecký rybník II.....	31
6.11	Bezejmenný rybník v obci Chlumeck nad Cidlinou – existující.....	31
6.12	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči BA	31
6.13	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči BB	32
6.14	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči CA	33
6.15	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči CB	34
6.16	Rybniční soustava na Lhoteckém potoce.....	34
6.17	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči CC	35
6.18	Rybniční soustava na Starovodském potoce	36

6.19	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči DA	37
6.20	Rybniční soustava na Babidolském potoce.....	38
6.21	Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči DB	38
6.22	Rybniční soustava na Bystřici.....	39
6.23	Žehuňský rybník – existující.....	40
6.24	Rudý sud – zaniklý.....	40
6.25	Rybniční soustava na Radovesnickém potoce	40
7	Analýza	42
8	Závěr	47
9	Literatura.....	I
	Příloha A: Obrázky	I

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Schéma čepu (Pavelková - Frajer - Netopil 2014).....	18
Obrázek 2:	Schéma lopaty (Pavelková - Frajer - Netopil 2014).....	18
Obrázek 3:	Vymezení chlumeckého panství dle Kuča 1995. (Dostupné z: https://mapy.cz/ , navštíveno 31. 10. 2023)	19
Obrázek 4:	Zobrazení všech zkoumaných vodních děl. (Dostupné z: https://mapy.cz/ , navštíveno 31. 10. 2023)	24

Seznam grafů

Graf 1:	Analýza současného využití reliktních hrází zaniklých rybníků.....	44
Graf 2:	Analýza současného využití ploch zaniklých rybníků	46

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Počet rybníků.....	42
Tabulka 2:	Velikostní počet rybníků	45

1 Úvod

Práce se zabývá chlumeckým panstvím, které jsem si vybral jako hlavní zájmovou oblast, a právě tato oblast posloužila pro výzkum vodních děl, jelikož rybníční soustavy chlumeckého panství se řadily mezi největší české vodní sítě.

Středověké rybníkářství mělo výrazný podíl na změně venkovské krajiny a pro ekonomiku přinášelo velký přínos. Díky existenci dobových záznamů máme možnost poznat nejen různé stavební postupy, ale i technologické preference a jednotlivé součásti rybníčních soustav. Vodní dílo je ovlivňováno změnami krajiny, k těm dochází během existence i po zániku této rybníční stavby. K největšímu tržnímu úspěchu se přispělo tím, když se zakládaly velké vodní nádrže na rozsáhlých panstvích s výskytem mokřin a blat (*Petrík et al. 2017, 790*).

Pokles ceny ryb a postupné proměny polního hospodaření zapříčinily úpadek trhu s rybami, avšak naštěstí to neznamenal úplný konec, jelikož rybníční soustavy nezanikly úplně, ale dokázaly se udržet až do období druhé poloviny 18. století. Počet vodních děl klesal, hlavní příčinou byl fakt, že rostla potřeba plochy využít zejména pro jednu věc, a to jako zemědělské půdy. Dalším hlavním důvodem bylo to, když zintenzivnělo obilnářství a pastevectví, jež souviselo s postupným nárůstem počtu obyvatel v české krajině. (*Petrík et al. 2017, 790*).

1.1 Cíl a metoda práce

V práci budou nastíněny počátky vzniku rybníčních soustav v České republice a jejich vliv, který měly na proměnu krajiny. Diskutován bude význam rybníků v ekonomice společnosti. První část této bakalářské práce se zabývá vývojem rybníkářství v Čechách a rybníky obecně. Jedná se o nastíněný přehled vývoje rybníkářství nejen v našich zemích, ale také na chlumeckém panství. Další součástí práce bude typologická stránka vodních děl a jejich konstrukce. Zmíněno bude několik příkladových studií, které se zabývaly výzkumem rybníků.

Hlavním cílem této bakalářské práce bude poznání tehdejší vodní sítě a současného stavu jejích jednotlivých prvků. Tématem bude výzkum novověkých vodních děl

na území bývalého panství Chlumecko nad Cidlinou a výzkum pomocí sběru dat (stará mapová díla, dálkový průzkum země, terénní pozorování a dokumentace).

Druhá část bakalářské práce se zabývá vlastním výzkumem v oblasti dřívějšího chlumeckého panství. Výzkumu byla podrobena různá vodní díla, která byla zahrnuta do rybníčních soustav. K dokumentaci rybníků byly využity mapové podklady, Analýza výškopisu a vlastní terénní průzkum vybraných lokalit.

Katalog byl vytvořen na základě vyhodnocení map I. a II. vojenského mapování, dále použití mapy současnosti. Pro tuto mapu, II. vojenské mapování a vyměření možné plochy zaniklých rybníků dobře posloužily stránky <http://mapy.cz>, pro I. vojenské mapování došlo k použití internetového portálu <http://oldmaps.geolab.cz>. Pomocí těchto mapových podkladů bude sledován vývoj rybníčních soustav chlumeckého panství.

Hráze rybníků byly rozpoznány na Analýzách výškopisu <http://ags.cuzk.cz/av/>. Na těchto stránkách se změřila délka a výška této rybníční stavby, souřadnice byly určeny pomocí <http://mapy.cz>. Tato stránka posloužila též pro určení katastrálního území a obce pro výskyt dochovaného či nedochovaného vodního díla, dále kde pramení potok a určení přítoku pro rybníční soustavy.

Při terénním průzkumu docházelo k pořizování fotografií, především hrází a dalších rybníčních staveb. Občas bylo využito měřítko pro změření údajů, jako měřítko posloužil skládací metr vyznačený bílou a červenou barvou po 20 cm úsecích. Průzkum lokality posloužil třeba i jako jistota výskytu hráze u zaniklého vodního díla.

2 Význam rybníků

Historická role rybníků je spojována především s chovem ryb, který byl ekonomicky výnosný. Mezi další ukazatele významnosti můžeme zařadit působení jako zdroj pitné a užitkové vody, což bylo a stále je poměrně důležitou věcí pro společnost, nebo nastaly případy, kdy vodní díla byla součástí fortifikace šlechtických sídel, často jako prvek pasivní obrany před nepřáteli (*Pavelková et al. 2013, 87*).

Vodní díla se tak stala velmi důležitou součástí české krajiny, avšak nic netrvá věčně a v období 18. a 19. století byly plně dvě třetiny z nich vypuštěny a již nikdy neobnoveny (*Pavelková et al. 2013, 87, 88*).

2.1 Vývoj rybníkářství

Výstavba rybníků je pro naše rybníkářství velmi slavnou a důležitou částí. Historie rybníkářství v Čechách nám na mysli vyvolává různé otázky, třeba kdy a jak naše rybníční hospodářství vůbec začalo, jak dlouhá je jeho historie, nebo jak se dříve hospodařilo na vodních dílech. Pro začátek je důležité zmínit fakt, že jsme se dosud nedočkali konkrétních zpráv o počátcích rybníčního hospodářství (*Andreska 1987, 32*).

16. století bylo velmi významné, dozvídáme se totiž o určitých osobách či událostech, které měly výrazný vliv pro rybníkářské dějiny. Pro toto období, přezdívané pod pojmem zlatý věk českého rybníkářství, je na místě zmínit především následující, bez žádných pochyb velké osobnosti rybníkářů: Štěpánka Netolického, Jana Dubraviuse a Jakuba Krčina z Jelčan. Avšak začátek dějin rybníkářství v českých krajinách sahá mnohem hlouběji, než se může zdát (*Andreska 1987, 32, 33*).

V období 14. století vzniká mnohem více vodních děl, dokonce můžeme danou fázi označit za významnou pro rozvoj českého rybníčního hospodářství, určitou renovací prošla i stavební technika. Rybníkáři se začínali pouštět do velkých staveb, což se dalo označovat jako poměrně odvážný krok (*Andreska 1987, 36, 37*).

Rybníky se postupem času stavěly větší, jenže se musely umístit do rovinných nížin tak, aby v případě možného zaplavení rozsáhlého území stačila přítomnost nízké hráze. U vodních děl, která ležela na větším povodí a nacházela se v nížinách, nastala

nepříjemná věc, tou byla možnost vzniku povodně. Pro zmenšení takového rizika se musela výrazně zlepšovat stavební technika, jednou z optimálních možností bylo začít využívat bezpečnostní přepady, s jejich pomocí se odváděla přebytečná voda (Andreska 1987, 37).

Chov kapra je známý pod termínem kumulativní metoda, přezdívaný též jako divoký chov, avšak tento způsob se řadil mezi vůbec nejstarší, to znamená, že mohl mít jisté nedostatky. Do rybníka se totiž nasadili mateční kapři, ti se zde bez potíží vytřeli a následně zůstali s plůdkem další řádku let, konkrétně do jeho vyspění, které obvykle trvalo 5 až 6 let. Je tedy možné předpokládat, že vzniklá komplikace v tomto rybníce nebyla zrovna ideální pro správný vývoj (Andreska 1987, 38).

Potřebný obrat a vyřešení tohoto problému, který rozhodně nebyl krátkodobý, nastalo v 15. století. Z roku 1411 máme informace o rybníce, jenž byl nasazen dokonce tříletou násadou. To nám přináší docela jasný doklad o tom, že chovatelé v té době museli znát minimálně dva stupně chovu (Andreska 1987, 38).

V polovině 15. století nastalo další významné posunutí rybničního chovu vpřed, a to takové, kdy se novou revoluční technikou stala třístupňová metoda. Postup vodohospodářů byl následující: plůdek se v jednom vodním díle líhne, ve druhém následuje růst až do takových rozměrů, kdy se mu podaří dosáhnout velikosti násady a na závěr ve třetím rybníce do velikosti kapra s vlastnostmi možnými pro tržní využití (Andreska 1987, 39).

2.2 Vývoj rybníkářství v chlumeckém panství

„Na Chlumecku, tvořeném z velké části bažinatou nivou Cidliny a Bystřice, a tedy s nejméně příznivými podmínkami pro tradiční zemědělství, se od poslední čtvrtiny 15. století začalo v mnohem větším měřítku než dříve s budováním rybníků, které vytvořily souvislý systém nádrží“ (Kuča 1995, 127).

Psal se rok 1492 a Vilém Zub se pustil do stavby hráze pozdějšího veledíla, kterým byl Velkochlumecký rybník. Do let 1492-97 se datuje vznik Čertovy strouhy, ta napájela největší vodní dílo v celém chlumeckém panství, Rudý sud. Kvůli vybudování Rudého sudu neboli Rutvase, bylo potřeba vytvořit dlouhý kanál tak

šikovně, aby přiváděl vodu z řeky Bystřice až přes Velkochlumecký rybník (*Kuča 1995, 128*).

Za komorní správy po roce 1547 byla pak jedinou významnější stavbou strouha kolem Žehuňského rybníka, která nejenže odváděla velké vody mimo rybník, ale také při výlovu umožnila průtok Cidliny stranou rybníčního dna, díky těmto výhodám bylo s výlovem méně práce. Dále ještě přiváděla vodu na žehuňský mlýn pod hrází. Rybníkářství se rozvíjelo i na okolních statcích, nacházející se mimo pernštejnské državy, a to ve Smidarech, Myštěvsi, Velkých Výklekách či Obědovicích, kde bylo pro majitele statků rovněž důležitým nebo dokonce hlavním zdrojem příjmů (*Kuča 1995, 128, 129*).

Jako dobrý příklad takového vzniku lze uvést Třesický rybník, který patří mezi nejstarší velké rybníky vyskytující se na Chlumecku. Vznikl před rokem 1467, jak dokládá jistá smlouva o zřízení a užívání náhonu napájějícího toto vodní dílo z Bystřice, která byla učiněna mezi majiteli dnes již zaniklé vsi Třesice, bratřími Zdislavem a Janem z Dobřenic na jedné straně a Jiříkem a Bavorem, bratřími z Mokrovous a z Malešova na straně druhé. V roce 1527 se rybník zařadil k chlumeckému panství, když Třesice k Chlumci nad Cidlinou koupil Vojtěch z Pernštejna (*Kuča 1995, 129*).

„Řada největších rybníků, Třesický, Velký Kosický (153 ha), Písecký (113 ha), Velkochlumecký (190 ha), Rudý sud (snad až 700-800 ha), sledovala průběh někdejšího staropleistocenního toku Labe, které tehdy směřovalo od Hradce Králové Urbanickou brázdou na Chlumeck nad Cidlinou a odtud k jihu Kundratickou brázdou mezi Přelouč a Týnec nad Labem“ (*Kuča 1995, 129*).

Rudému sudu se naskytl možnost vzniknout na rozvodí Cidliny a Labe nejen proto, že dno údolí je rovné, ale navíc má i minimální spád. Tak získal zajímavou výhodu, a to takovou, že došlo k vzniku dvou hrází, které umožnily dvě možnosti, kdy se jednou hrází mohla vypouštět voda do Cidliny, druhou do Labe. Vodohospodáři za to byli velmi rádi, protože jakmile nastala velká voda, tak mohl její přebytek směřovat do Labe, které mělo více kapacity, a tím pádem nemuselo docházet k zatěžování přehrady Žehuňského rybníka (*Kuča 1995, 129, 130*).

Chlumecká rybníční soustava bez sebemenších pochyb patřila mezi nejlepší díla v bohaté historii českého rybníkářství. Rybníky se považovaly jako investice komplexního charakteru, přičemž se vycházelo především z potřeb hospodářství oblasti. Náklady na stavbu rybníků se brzy uhradily jednoduchým způsobem, a tím byl prodej ryb. Nutnost pomoci od více pracovníků nastala po vybudování rybníků jen tehdy, když nastala potřeba výlovu. To vše dokázalo vyřešit hlavní ekonomické problémy, které sužovaly danou oblast, navíc odstraněním nezdravých močálů došlo ke klimatickému uzdravení (*Kuča 1995, 130*).

Budování rybníků v Polabí mělo svůj začátek již ve středověku a postupně zesilovalo ve 2. polovině 15. století. Rybníční soustava musela být dobře promyšlená kvůli náročnému technickému řešení pro přívod vody, tyto soustavy vznikly na počátku 16. století, ale vodní systém chlumecké soustavy byl v této době plně dokončen. Vybudování základní rybníční soustavy a vzrůst chlumeckého panství rozhodlo o dalším vývoji na Chlumecku a Novobydžovsku. Zatímco Chlumecko svoji pozornost upíralo především k centralizaci celého regionu, kterou po dalším posílení za pernštejnské správy úspěšně dovršili v 17. a 18. století Kinští, na Novobydžovsku po celou další dobu přetrvala roztržitost do různých správních celků a snahy o její eliminaci za Pernštejnů a později za Albrechta z Valdštejna se braly jako epizody, jež neměly potřebný úspěch (*Kuča 1995, 130, 131*).

3 Vodní díla

Rybníky se dříve označovaly dvěma způsoby, jako starší a novější rybník. Starší rybníky neměly moc pozitivních vlastností, jelikož se rozprostíraly na malém povodí, byly hlubší, chladnější, méně úživné, to vše způsobilo pomalejší růst ryb, na druhou stranu okraje nezarůstaly rákosím. Novější rybníky již zaručily lepší podmínky k rybníčnímu chovu, vyznačovaly se tím, že byly především více úrodnější, mělké a teplé. Kaprům se v těchto vodách velmi dařilo, jelikož se zde lépe množila jejich potrava, tedy drobné živočišstvo či plankton. Nevýhodou byl fakt, že mělčiny těchto rybníků bez větších potíží zarůstaly rákosem a po několika letech nastala potřeba zbavit se vzniklých vodních porostů, což znamenalo určité náklady a nelehkou práci. Někdy to mohlo dojít až do takové fáze, kdy rybáři nechali rychle zarůstající rybník již zcela zarůst bez sebemenších úprav a následně zaniknout (*Andreska 1987, 36, 37*).

3.1 Stavba rybníků

Výstavbu vodních děl běžně vykonávali hospodářští úředníci velkostatku a měli na paměti, že podle zásluh o rybníky se měří jejich zdatnost. Aby práce byla úspěšná, tak se úředníci museli naučit, jak zacházet s tehdejšími měřícími přístroji, které nebylo až tak obtížné ovládat. Mezi ně se řadilo průhledítko, jež pomohlo vytyčit vodorovnou přímku potřebnou pro korunu hráze. Jakmile přišla na řadu výstavba, dalšího postupu práce se chopili rybníkářští dělníci (*Andreska 1987, 40*).

Dle Andresky (*1987*) bylo potřeba na úvod stavby rybníka vyměřit základy hráze. Ty musí být nejširší v místě, kde je hráz nejvyšší, obvykle tedy při lovišti. Na obě strany se hráz postupně snižuje, pomocí tohoto kroku se docílí užších základů. Celá plocha má pro tyto základy určený jeden jediný tvar, a to čočkovitý (*Andreska 1987, 42*).

Dále nastala potřeba pro uložení trub, a tak se musel pod hrází vykopat malý rybníček, který se nazýval podtrubí. Rybníční stavba následně pokračovala tím, že na uložené roury rybníkářští hospodáři navázeli hráz. Následoval pracovní krok, kdy se hráz začala navážet po vrstvách a dusala se tak, aby bylo dosaženo optimální pevnosti. Jiní

pracovníci byli pověřeni dalším nelehkým úkolem, a to vystavět loviště a kádiště (*Andreska 1987, 42, 43*).

Rybníkáři museli brát zřetel na bezpečnostní přepad, ten se často nacházel při konci hráze. Tímto vytyčeným místem mohla voda v poklidu odtékat v případě vzniklé povodně bez nebezpečí, že se nakonec přelije přes hráz, nebo co by bylo horší a rozhodně nechtěné, ji dokonce protrhne (*Andreska 1987, 43*).

Ve chvíli, kdy se úspěšně dokončila hráz, bylo po tesařích následně vyžadováno postavení vazby. Pro to, aby byl rybník považován za úspěšně dokončený, se hráz ještě musela obložit svazky větví a proutí. Ke stavbě kamenného obvalu hráze, v období 15. a 16. století, nedocházelo nějak často, ale pouze ve výjimečných případech. Do takové fáze vylepšení rybníků se dospělo po výrazně dlouhé době, bylo to konkrétně v 18. a 19. století. V zimním období se hráz nově vzniklého vodního díla slehla a jakmile se krajinami začalo opět šířit jaro, tak se roury mohly uzavřít čapem. Tímto krokem byla stavba konečně dokončena, rybník se poprvé napustil vodou a mohl přivítat nové obyvatele, když také došlo k nasazení kaprů (*Andreska 1987, 43*).

3.2 Hráze

Pro stavbu hráze, podobně jako u jiných budov, jsou veledůležitým prvním krokem základy. Pro ty, co mají snahu docílit pevné a dobře postavené hráze, je potřeba dodržet správné vyměření základů a poté najít místa pro roury, protože je důležité, aby voda mohla odtékat (*Andreska 1987, 51*).

Obval rybníční hráze má dva možné způsoby stavby. Jeden můžeme označit jako mřížový, pro druhý způsob necháme název jako nejistý. Mřížový zaplétá a spojuje kůly zaražené do rybníka kmeny stromů a holemi, v podstatě něco podobného, jako způsob plotu. Nejistý představuje možnost, kdy jsou stromy naházeny za kůly jedny na druhé a nebere se velký zřetel na jejich spojení, nýbrž dochází k nakupení bez ladu a skladu, může to tedy přinést trochu náhodný výsledek. Tento způsob v současné době využívá skoro každý rybníkář, mohlo by se zdát, že to je především kvůli rychlosti, avšak je to z hlediska pevnosti (*Andreska 1987, 52*).

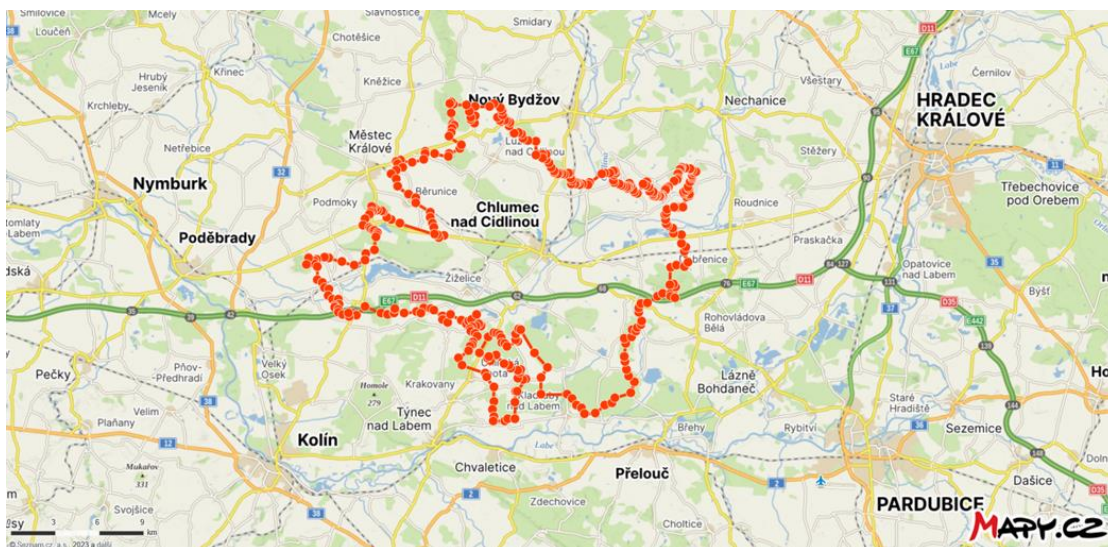
3.3 Stoky, loviště a typy konstrukcí výpustí

Hlavní funkce stok spočívá v usnadňování shromažďování ryb do loviště a v řádném odvodnění rybníčního dna tak, aby účinky zimování a letnění rybníků na sucho mohly být vydatnější (Dyk 1956, 211).

Další důležitou částí vodního díla je loviště, obvykle čtvercového nebo obdélníkového tvaru, můžeme jej nalézt blízko výpusti rybníka, zde se při vypouštění vody shromažďují ryby k provedení výlovu. Umístění loviště je v nejhlubším místě rybníku, to je blízko hráze, právě pro usnadnění práce při výlovu. Pro hladký průběh výlovu bez možných komplikací, by mělo být loviště správně uzpůsobeno svou rozlohou a hloubkou. Rybáři tím získají potřebnou výhodu, a to takovou, kdy vylovení ryb z vodního díla je méně namáhavé (Dyk 1956, 211). Na co se rozhodně nesmí zapomenout je to, aby dno výpusti bylo umístěno o něco níže než nejnižší místo loviště, musí totiž dojít k odvedení veškeré rybníční vody (Cablík 1960, 247).

Výpust se skládá z uzávěru a odpadu. Odpad byl budován v podobě potrubí, díky tomu mohlo dojít k úplnému vypuštění rybníka, k jehož využití došlo při výlovu či letnění. Mezi běžné a nejčastěji používané typy uzávěru se řadí čep, lopata nebo kbel. Čep (obr. 1) se využívá ze všech zmíněných typů nejvíce, vzhledově připomíná zátku kónického tvaru, ta následně zapadne do horní části potrubí. Tento uzávěr přináší dvě možnosti, stav otevřený a zavřený, není tedy primárně určen k regulaci vody. Lopata má vzhled na způsob dřevěné desky, která má oválný tvar (obr. 2). Musela se zasunout do speciálních drážek, které ležely na konci potrubí, byla ovládána táhlem a svým tvarem umožňovala zajímavou možnost, a to manipulaci s hladinou v rybníce, avšak šlo ji otevřít jen zčásti (Pavelková - Frajer - Netopil 2014, 29, 30).

4 Chlumecké panství

Obrázek 3: Vymezení chlumeckého panství dle Kuča 1995. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 31. 10. 2023)

Kapitola začíná od roku 1488, jelikož v tomto časovém období se blíží začátek novověku, který je hlavním obdobím v mé bakalářské práci.

Roku 1488, po smrti Samuela z Hrádku a z Valečova, krátce držel Chlumeck nad Cidlinou Jan z Landšteina, jeho nástupcem byl Vilém Zub z Landšteina. Pocházeli ze staročeské rodiny panské, kteří měli v erbu znak růže. Následně se panství dostalo do rukou pánů Kostků z Postupic. Když se psal rok 1517, tak se v pramenech dozvídáme o dalším majiteli chlumeckého panství, kterým byl Vilém Kostka z Postupic, ten panství držel po otci Zdeňkovi (Khun 2012, 23-26).

Dne 8. 4. 1521 Vilém z Pernštejna zemřel, tudíž druhou etapu vytváření pernštejnských zboží na Cidlině byl nucen realizovat jeho syn Vojtěch z Pernštejna. Dne 2. 11. 1521 se mu podařilo získat do své správy Chlumeck nad Cidlinou i s celým panstvím, které v té době zahrnovalo celkem 26 vesnic, seznam tvoří: Nové Město, Stará Voda, Káranice-díl, Chudeřice, Olešnice, Levín, Kladruby, Písek, Kosičky, Přestavky, Štít, Liples, Vídeň, Lužec, Rtánov, Klamoš, Ostrovnice, Újezd, Chýšť, Převýšov, Malé Výkleky, Lovčice, Lišice, Vlkov, Lučice, Nepochyly (Kuča 1995, 143,144).

Chlumeck nad Cidlinou měl v přírodní oblasti Pocidliní dobré podmínky pro rozvoj hospodářství, které bylo v chlumeckém panství v rámci celého Pocidliní nejvýznamnější a hrálo podstatnou roli z toho důvodu, že Chlumeck nejenže ležel výhodně v jádru rybníční soustavy, ale také v centru celé oblasti. Pernštejnové za rozkvět své architektury v Chlumci mohli děkovat rybníkářství, jež bylo plodem předchozího vybudování hospodářské základny panství. Za jejich vlády se rybníční hospodářství dále rozvíjelo, je důležité zmínit založení skutečně velkých rybníků, mezi které se řadily Velký Kosický a Písecký (*Kuča 1995, 144*).

Psal se rok 1611 a na obzoru se objevují noví správci Chlumecka, byl to panský rod Vchynských. Tento rod si později změnil své jméno na Kinské. V pramenech se jako první zmiňuje jistý Vilém Vchynský, bratr nového držitele Chlumce nad Cidlinou, kterým byl Václav Vchynský (*Kuča 1995, 189*).

Chlumeck nad Cidlinou byl i s celým panstvím, v rozmezí let 1611-1620, dvakrát v držení Václava Vchynského, ale zároveň se dvakrát vrátil královské komoře. Avšak Václav opět nenapsal poslední tečku za svojí epizodou správy panství, jelikož ve vězení dokázal přečkat porážku českých stavů na Bílé hoře a po ní byl pro podporu císařské politiky propuštěn, tak chlumecké panství získal definitivně. Náhradou za kolínského panství do své správy obdržel panství Zásmyky na Kolínsku a také řadu statků menší velikosti v Pocidliní, jenže ty byly součástí chlumeckého panství krátkou dobu. Chlumecká větev Kinských, kterou Václav Vchynský založil, se řadila mezi ty nejvýznamnější v té době (*Kuča 1995, 190*).

Když správa panství spadala pod Vojtěcha a Jana z Pernštejna, území chlumeckého panství se začalo výrazně rozšiřovat přikupováním dalších měst, vesnic a přibyl ještě výčet z hradištského panství, seznam tvoří: Chlumeck nad Cidlinou, Nové Město, Kladruby, Písek, Kosičky, Kosice, Přestavky, Třesice, Stará Voda, Chudeřice, Káranice, Štít, Chýšť, Malé Výkleky, Klamoš, Újezd, Ostrovnice, Liples, Pamětník, Lučice, Rtanov, Lužec, Skochovice, Vlkov, Lovčice, Lišice, Převýšov, Levín, Olešnice, Nopolisy, Mlékosrby, Babice, Velké Výkleky, Obědovice, Žiželice, Končice, Korce, Choťovice, Žehuň, Dlouhopolsko, Dobšice, Bludy, Běruničky, Stará Bář, Loukonosy, Luková, Hradištko, Kundratice, Rasochy, Hlavečník, Kolesa, Komárov, Strašov, Přepychy, Vápno (*Kuča 1995, 144*).

5 Výzkum rybníků

Pro obnovu rybníků mohou pomoci prostorové informace o zaniklých vodních dílech. Literatura, jež se zabývá našimi dějinami rybníkářství, uvádí přibližné údaje, kolik mohl činit možný rozsah rybníčních soustav ve zlaté éře rybníkářství, která je datována do období 16. a počátku 17. století, výsledná cifra zobrazuje přibližně 180 000 ha (*Pavelková et al. 2013, 88*).

5.1 Metody výzkumu rybníků

Pro úspěšné určení co nejvíce přesného rozsahu rybníčních soustav je podstatné to, aby byl vykonán podrobný archivní výzkum. První soupis rybníků pro české území pochází z roku 1786, je nazývaný jako Úřední soupis rybníků a informuje o celkovém počtu 20 796 rybníků, prostorová výměra proběhla pomocí lidských kroků (*Pavelková et al. 2013, 88*).

Ideální pomůckou pro rozpoznání historických vodních děl na našem území jsou stará mapování či LiDAR. Dobrou možností je I. vojenské mapování z let 1764-1768 a II. vojenské mapování z let 1836-1852 (*Pavelková et al. 2013, 88*).

Nejdeálnější volbou pro přesnost identifikace a lokalizace historických rybníků se jeví mapy stabilního katastru, z let 1824-1843. Všem jsou volně přístupné na stránkách ČÚZK, jedná se o skeny tzv. povinných císařských otisků stabilního katastru (*Pavelková et al. 2013, 90*).

Proběhly i terénní výzkumy zaniklých vodních děl:

Jako první příklad zde uvedu výzkum o datování vzniku rybníku v Černíkovcích (*Beková - Kalenda 2015*). Černíkovický rybník je umístěn necelý kilometr severně od obce Černíkovice, okres Rychnov nad Kněžnou. Byly využity dvě možnosti, jednak zachytit torzovitý stav nalezených starších fází konstrukce rybníka, jednak nechat odebrat vzorky pro dendrochronologické datování. Jediné, co se ještě podařilo úspěšně zachytit, konkrétně v úseku otevřeném do rybníka, byla část obvodu loviště a snad konstrukce výpusti. Nejlépe zachovanou dřevěnou částí byly dvě výpusti zachované nad sebou (*Beková - Kalenda 2015, 195, 199*).

Databáze zaniklých rybníků v ČR a jejich současném využití (*Pavelková et al. 2013*). Jako hlavní cíl práce si určili představení mapového výstupu z databáze zaniklých rybníků v ČR, jaké jsou její limity a možnosti následného využití v praxi. Pro vytvoření mapové vrstvy a databáze zaniklých rybníků pro celé české území se docílilo takovým způsobem, kdy bylo využito souboru map II. vojenského mapování s možnou kontrolou v náhledech do Stablního katastru. Proběhlo i zpracování zákresů, o své slovo se zde přihlásil program ArcGIS 9.3 (*Pavelková et al. 2013*, 88, 89).

Rybník jako součást hospodářství vrchnostenského panství a indikátor podoby krajiny jižního Valašska v 15. až 17. století (*Petrík et al. 2017*). Tato studie si klade jako svůj cíl to, že se snaží o poznání role rybníkářství v regionální ekonomice, rekonstrukci užité technologie chovu ryb a analýzu environmentálního záznamu. Využito bylo geofyzikální měření i pylová analýza (*Petrík et al. 2017*, 791, 793-794).

LiDAR přinesl taková data, kdy byla na katastru Mirošova zjištěna přítomnost dvou rybníčních hrází. Pozornost směřovala ke dvojici výkopů, označeny pod názvy jižní výkop a severní výkop. Na dně těchto výkopů byly objeveny poměrně zajímavé nálezy, a to dřevěná koryta, shora překrytá dřevěnými víky (*Petrík et al. 2017*, 796, 800).

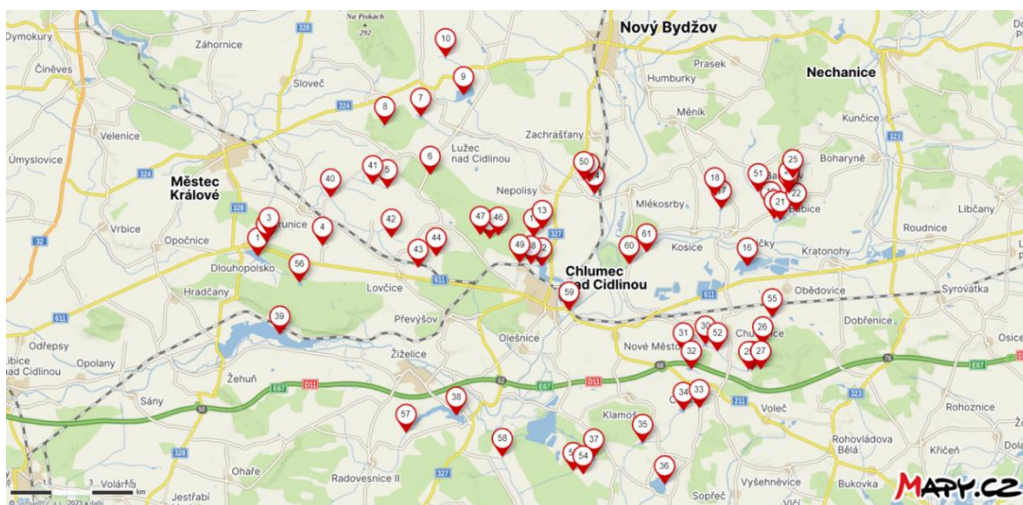
Zajímavý výzkum hráze Píseckého rybníka proběhl i v mém sledovaném území, tedy v chlumeckém panství, s názvem Výzkum rybníční hráze v Písku u Chlumce nad Cidlinou (*Bláha - Novák 2022*).

Předposledním příkladem výzkumu je téma zaniklých vodních děl v bývalé rožmberské oboře u Netolic (*Preusz - Paclíková - Pták 2013*), autoři své myšlenky soustředili pro poznání vodní sítě, základní metodou se stala analýza dostupných písemných pramenů, leteckých snímků, mapových podkladů a nedestruktivní povrchový průzkum reliktních vodních děl v terénu (*Preusz - Paclíková - Pták 2013*, 221).

Jako poslední příklad zde uvedu témata, věnující se historickému pohledu na vodní díla. Jedním dílem jsou Rybníky na panství Smiřice v 16. a 17. století (*Tikovský 2002*). Hlavním cílem autora je pokusit se rekonstruovat rybníční síť na smiřickém panství pomocí historických zdrojů (*Tikovský 2002*, 65). Druhým dílem je Příspěvek

k dějinám rybníků a rybníkářství v předhusitském Chrudimsku (*Teplý 2008*). Zde je hlavní pozornost věnována pohledu na rybníky a tím zčásti také na chrudimské rybníkářství (*Teplý 2008, 9*).

6 Vodní díla na chlumeckém panství

Obrázek 4: Zobrazení všech zkoumaných vodních děl. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 31. 10. 2023)

Ve sledované oblasti, tedy na území bývalého chlumeckého panství, se v současnosti nachází vodní díla na 25 tocích. Vodní díla o různých velikostech následně řadím do logických celků právě podle těchto toků a často spolu vytváří celky, označované jako rybniční soustavy.

6.1 Rybniční soustava na Barchovském potoce

Barchovský potok pramení západně od obce Budín a je pravým přítokem řeky Bystřice. Na tomto vodním toku se terénnímu výzkumu podrobila 4 vodní díla. V současnosti existují 3 rybníky (obr. 5). Tato rybniční soustava je zachycena na II. vojenském mapování (obr. 6).

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Tento rybník, jenž je v současné době zaniklý, se vyskytuje na katastrálním území a v obci Barchov (parcelní číslo 214/9) (obr. 7). Dle II. vojenského mapování mohl mít rozlohu 0,6422 ha. Zachovala se hráz (obr. 8), přes kterou vede cyklostezka a její souřadnice jsou 50.1925856N, 15.5677939E. Je 161,78 m dlouhá, max. výšku má 1,23 m.

Svinče – existující

Rybník Svinče je zachovalý do dnešní doby, nalezneme jej na katastrálním území a v obci Kosičky (parcelní číslo 284/8), s rozlohou 2,6 ha (26 000 m²) (*obr. 9*). Souřadnice hráze jsou 50.1860567N, 15.5752031E. Její délka ukazuje hodnotu 173,40 m, max. výška je na čísle 0,61 m.

Vysušil – existující

Tento rybník je také v současnosti zachovalý, svoji polohu má na katastrálním území a v obci Kosičky (parcelní číslo 267/2) (*obr. 10*). Rozlohou 1,7 ha (17 000 m²) je o něco menší, než výše zmíněný rybník Svinče. Hrázi nalezneme na souřadnicích 50.1831700N, 15.5766181E, délka této rybníční stavby ukazuje hodnotu 103,03 m, max. výška je 0,77 m.

Vondránek – existující

Vodní dílo Vondránek plní své funkce dodnes, nachází se na katastrálním území a v obci Kosičky (parcelní číslo 265/7) (*obr. 11*). Rozlohou 5,3 ha (53 000 m²) velmi výrazně převyšuje rybníky Svinče a Vysušil. Souřadnice hráze jsou 50.1831164N, 15.5766964E, je 103,03 dlouhá, s max. výškou 0,82 m.

6.2 Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči AA

Tato vodoteč je levým přítokem Barchovského potoka, který pramení západně od obce Budín a vlévá se do řeky Bystřice, kde je jejím pravým přítokem. Na této vodoteči byla terénnímu výzkumu podrobena a zkoumána 4 vodní díla, která slouží dodnes (*obr. 12*). Tato rybníční soustava je zachycena pouze na II. vojenském mapování (*obr. 13*).

Vazový rybník – existující

Tento zachovalý rybník se nachází na katastrálním území Velké Babice a v obci Babice (parcelní číslo 143/1) (*obr. 14*). Jeho rozloha má hodnotu 0,70012 ha (7 001,2 m²). Souřadnice hráze Vazového rybníka jsou 50.1968803N, 15.5852231E, je 90,33 m dlouhá, max. výška je 0,97 m.

Zvoniční rybník – existující

Zvoniční rybník, jenž také existuje v současné době, můžeme nalézt na katastrálním území Velké Babice a v obci Babice (parcelní číslo 109) (*obr. 15*). Rozlohou o velikosti 0,59365 ha (5 936,5 m²) je o něco menší než výše zmíněný Vazový rybník. Hráz má souřadnice 50.1926400N, 15.5835125E, její délka činí 97,08 m, max. výška se zastavila na čísle 0,56 m.

Podzvoniční rybník – existující

Podzvoniční rybník se nachází na katastrálním území Velké Babice, obec Babice (parcelní číslo 268) (*obr. 16*). Jeho rozloha je 0,38913 ha (3 891,3 m²). Souřadnice hráze jsou 50.1919867N, 15.5841014E, je 77,23 m dlouhá, s max. výškou 0,73 m.

Řepíček – existující

Stejně jako výše zmíněné 3 rybníky, tak i rybník Řepíček plní své funkce v současné době, nalezneme ho na katastrálním území Velké Babice a v obci Babice (parcelní číslo 75/1) (*obr. 17*). Rozlohou 3,3 ha (33 000 m²) se jednoznačně dá označit jako největší vodní dílo v celé této rybniční soustavě na bezejmenné vodoteči AA. Hráz o souřadnicích 50.1850692N, 15.5862933E je dlouhá 146,54 m, max. výšku má na hodnotě 0,91 m.

6.3 Bezejmenný rybník v obci Kněžičky – existující

Nachází se na vodoteči, která je levým přítokem Štítarského potoka. Tento bezejmenný rybník, jenž nebyl podroben výzkumu, funguje též v současné době (*obr. 18*). Zachycen je jak na I. vojenském mapování (*obr. 19*), tak i na II. vojenském mapování (*obr. 20*). Nalezneme jej na katastrálním území a v obci Kněžičky (parcelní číslo 18) (*obr. 21*). Vodní plocha je 0,3458 ha (3 458 m²) velká, hráz má souřadnice 50.1751219N, 15.3434917E, její délka má hodnotu 60,71 m, max. výška činí 1,08 m.

6.4 Rybniční soustava na Dlouhopolském potoce

Dlouhopolský potok pramení v rozsáhlé oboře Kněžičky, jižně od Kopicáckého rybníka. Je levým přítokem Štítarského potoka, který je následně levým přítokem Mrliny. Na tomto potoce byla prozkoumána 4 vodní díla. V současné době evidují

svoji existenci všechny rybníky z této rybniční soustavy (*obr. 22*). Na I. vojenském mapování se nalézají všechny rybníky (*obr. 23*), na II. vojenském mapování je zobrazen Kopičácký rybník, Dlouhopolský rybník a vodní dílo Králík (*obr. 24*).

Kopičácký rybník – existující

Nachází se na katastrálním území a v obci Kněžičky (parcelní číslo 232) (*obr. 25*), jeho rozloha má číslo 2,5 ha. Hráz nalezneme na souřadnicích 50.1630353N, 15.3317719E, dlouhá je 182,69 m, max. výška je 0,64 m.

Dlouhopolský rybník – existující

Toto vodní dílo se pravděpodobně řadilo mezi největší v celé chlumecké rybniční soustavě, tvořilo a stále tvoří základní osu, na kterou se napojily zbylé 2 rybníky Králík a Nouze, které budou v tomto textu o rybniční soustavě na Dlouhopolském potoce zmíněny. Dlouhopolský rybník nalezneme na katastrálním území a v obci Dlouhopolsko (parcelní číslo 199/3) (*obr. 26*). Rozlohou, která ukazuje číslo 23,6 ha (236 000 m²), se jedná o skutečně velkou vodní plochu. Souřadnice hráze jsou 50.1746275N, 15.3117128E, dlouhá je 70,06 m, hodnota max. výšky je 2,24 m.

Králík – existující

Tento dodnes existující rybník se nachází na katastrálním území a v obci Dlouhopolsko (parcelní číslo 82/4) (*obr. 27*), jeho rozloha má číslo 0,5034 ha (5 034 m²). Hráz nalezneme na souřadnicích 50.1763633N, 15.3156089E, dlouhá je 58,97 m, max. výška je 0,69 m.

Nouze – existující

Rybník Nouze je posledním z této rybniční soustavy na Dlouhopolském potoce, nalezneme jej na katastrálním území a v obci Běrunice (parcelní číslo 361/3) (*obr. 28*), rozlohu má 1,6 ha (16 000 m²), tedy o něco větší oproti rybníku Králík. Souřadnice hráze jsou 50.1788969N, 15.3176406E, délka se zastavila na čísle 48,43 m, max. výška činí 3,1 m.

6.5 Rybníční soustava na Štítarském potoce

Štítarský potok pramení severně od obce Převýšov a je levým přítokem řeky Mrliny. Na tomto vodním toku se nacházela 2 vodní díla, v současné době se zachovaly jen hráze. Tato rybníční soustava je zachycena jednak na I. vojenském mapování (*obr. 29*), jednak na II. vojenském mapování (*obr. 30*).

Výklekový rybník – zaniklý

Tento rybník, jenž je v současné době zaniklý, se vyskytuje na katastrálním území Velké Výkleky a v obci Běrunice (parcelní číslo 142/63) (*obr. 31*). Dle II. vojenského mapování mohl mít rozlohu 47,6 ha. Zachovala se hráz (*obr. 32*), přes kterou dnes vede silnice, její souřadnice jsou 50.1905000N, 15.3478306E. Je 249,36 m dlouhá, max. výšku má 2,15 m.

Hinkovský rybník č. 1 - zaniklý

Další zaniklé vodní dílo nalezneme na katastrálním území Lovčice u Nového Bydžova a v obci Lovčice (parcelní číslo 546/30) (*obr. 33*), rozloha mohla být 9,0589 ha. Zachovala se hráz (*obr. 34*), přes kterou dnes vede polní cesta, souřadnice jsou 50.1677897N, 15.3933647E. Délka hráze ukazuje hodnotu 147,73 m, max. výška je na čísle 0,93 m.

6.6 Vodní dílo Čirek na Hlínovské svodnici

Hlínovská svodnice pramení v polích jihozápadně od obce Lišičky a je pravým přítokem Štítarského potoka. Bylo zde prozkoumáno vodní dílo Čirek. Jeho zobrazení proběhlo na I. vojenském mapování (*obr. 35*), i na II. vojenském mapování (*obr. 36*).

Čirek – zaniklý

Tento rybník, jak je zmíněno výše, v dnešní době neexistuje. Nalezneme jej na katastrálním území Vlkov nad Lesy a v obci Běrunice (parcelní číslo 96/3) (*obr. 37*), zobrazily jej i Císařské povinné otisky stabilního katastru (*obr. 38*). Dle II. vojenského mapování mohl mít rozlohu 6,6378 ha. Souřadnice hráze (*obr. 39*), která se nalézá na poli, jsou 50.1952569N, 15.3698686E, je dlouhá 224,28 m, s max. výškou 0,92 m.

6.7 Rybníční soustava na Spáleném potoce

Spálený potok pramení severovýchodně od obce Lišičky, v blízkosti rybníka Hejlovec. Je levým přítokem Hlínovské svodnice. Na tomto vodním toku byla prozkoumána 3 vodní díla, z toho 2 existují dodnes (*obr. 40*). Z této rybníční soustavy jsou na I. vojenském mapování vidět všechny rybníky (*obr. 41, 42*), na II. vojenském mapování jsou zachyceny zmíněné 2 nezaniklé rybníky (*obr. 43*).

Hejlovec – existující

Prvním rybníkem na seznamu z rybníční soustavy na Spáleném potoce je Hejlovec, který plní své funkce i v současnosti, nalezneme ho na katastrálním území a v obci Lužec nad Cidlinou (parcelní číslo 851/1) (*obr. 44*), rozloha činí 0,3487 ha (3 487 m²). Souřadnice hráze jsou 50.1978694N, 15.3991106E s délkou 88,12 m, max. výška zobrazuje hodnotu 0,90 m.

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Tento rybník v dnešní době neexistuje, mohl být velký 0,45 ha, nachází se na katastrálním území Lišice, obec Lišice (parcelní číslo 368) (*obr. 45*). Zachovala se hráz (*obr. 46*) rozprostírající se v lese, její souřadnice jsou 50.1943492N, 15.3958822E. Je 141,52 m dlouhá, max. výšku má 2,69 m.

Trnovec – existující

Posledním vodním dílem z této rybníční soustavy je rybník Trnovec, který slouží dodnes. Nachází se na katastrálním území Vlkov nad Lesy, obec Běrunice (parcelní číslo 90) (*obr. 47*), rozloha má hodnotu 0,5503 ha (5 503 m²), tudíž je o něco větší než rybník Hejlovec. Hráze se nalézá na souřadnicích 50.1941733N, 15.3760033E a je 84,06 m dlouhá, s max. výškou 0,60 m.

6.8 Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči AB

Tato vodoteč je pravým přítokem Lužeckého potoka, který pramení v blízkosti Žantovského rybníka, jihovýchodně od obce Žantov. Ten se následně vlévá do řeky Cidliny a je jejím pravým přítokem. Na této vodoteči byla zkoumána 2 vodní díla,

odnes existující (*obr. 48*). Tato soustava je zachycena na I. (*obr. 49*) i II. vojenském mapování (*obr. 50*).

Nedokřovec – existující

Zachovalý rybník Nedokřovec se nachází na katastrálním území a v obci Lužec nad Cidlinou (parcelní číslo 1401) (*obr. 51*), rozlohu má 1,9 ha. Hráz o délce 160,70 m nalezneme na souřadnicích 50.2168750N, 15.3957636E. Max. výška má hodnotu 1,07 m.

Gábovec – existující

Toto vodní dílo je též zachovalé, nachází se na katastrálním území Vlkov nad Lesy, obec Běrunice (parcelní číslo 167) (*obr. 52*) a rozlohou je 1,2 ha velký. Souřadnice hráze jsou 50.2149244N, 15.3765669E, je dlouhá 201,15 m, s max. výškou 0,79 m.

6.9 Rybníční soustava na Lužeckém potoce

Lužecký potok pramení v blízkosti Žantovského rybníka, jihovýchodně od obce Žantov. Ten se následně vlévá do řeky Cidliny a je jejím pravým přítokem. Na tomto vodním toku se vyskytují 3 vodní díla, dodnes své funkce plní (*obr. 53*). Všechny rybníky jsou zobrazeny jednak na I. vojenském mapování (*obr. 54, 55*), jednak na II. vojenském mapování (*obr. 56*).

Žantovský rybník – existující

Nachází se na katastrálním území Skochovice a v obci Nový Bydžov (parcelní číslo 506/2) (*obr. 57*), rozloha činí 0,70255 ha (7 025,5 m²). Hráz, která se nalézá na souřadnicích 50.2365661N, 15.4076619E, má délku 106,40 m. Max. výška je 0,79 m.

Říha – existující

Nezaniklé vodní dílo Říha se rozprostírá na katastrálním území Skochovice a v obci Nový Bydžov (parcelní číslo 295/1) (*obr. 58*), rozlohou 28,7 ha se jedná o velkou vodní plochu. Souřadnice hráze jsou 50.2238128N, 15.4190494E, má délku 484,17 m, s max. výškou 1,66 m.

Starochlumecký rybník – existující

Posledním ze seznamu této rybníční soustavy je dodnes existující Starochlumecký rybník, nalezneme jej na katastrálním území a v obci Chlumeck nad Cidlinou (parcelní číslo 986/1) (*obr. 59*). Také se jedná o obrovskou vodní plochu, dokonce převyšuje rybník Říhu, protože dosahuje 32 ha. Hráz, která je 196,72 m dlouhá, má souřadnice 50.1638025N, 15.4616108E. Max. výška se zastavila na hodnotě 1,23 m.

6.10 Starochlumecký rybník II.

Leží na vodoteči, která je pravým přítokem Lužeckého potoka, ten pramení v blízkosti Žantovského rybníka, jihovýchodně od obce Žantov. Tento rybník existuje dodnes (*obr. 60*), je zachycen na I. (*obr. 61*) i II. vojenském mapování (*obr. 62*).

Starochlumecký rybník II. - existující

Nachází se na katastrálním území a v obci Chlumeck nad Cidlinou (parcelní číslo 986/1) (*obr. 63*), rozlohu má 3,2308 ha (32 308 m²). Hráze o souřadnicích 50.1767006N, 15.4524564E má délku 143,80 m, max. výšku má 0,85 m.

6.11 Bezejmenný rybník v obci Chlumeck nad Cidlinou – existující

Toto vodní dílo se rozkládá na vodoteči, která je levým přítokem Lužeckého potoka, jenž pramení v blízkosti Žantovského rybníka, jihovýchodně od obce Žantov. Zmíněný bezejmenný rybník existuje dodnes (*obr. 64*), je zachycen na II. vojenském mapování (*obr. 65*). Nachází se na katastrálním území a v obci Chlumeck nad Cidlinou (parcelní číslo 1770/2) (*obr. 66*), rozlohu má 2 093 m² (0,2093 ha). Hráze o souřadnicích 50.1803247N, 15.4564764E má délku 50,67 m, max. výšku má 0,57 m.

6.12 Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči BA

Tato vodoteč je pravým přítokem Lužeckého potoka, který pramení v blízkosti Žantovského rybníka, jihovýchodně od obce Žantov. Ten se následně vlévá do řeky Cidliny a je jejím pravým přítokem. Na této bezejmenné vodoteči BA byla zkoumána 2 vodní díla, která zanikla, hráze se dochovaly (*obr. 67*), zobrazily je i Císařské

povinné otisky stabilního katastru (*obr. 68*). Tato soustava je zachycena na I. (*obr. 69*) i II. vojenském mapování (*obr. 70*).

Konitupek – zaniklý

Nachází se na katastrálním území a v obci Chlumeck nad Cidlinou, (parcelní číslo 976/6) (*obr. 71*). Rybník v dnešní době neexistuje, jeho rozloha v 19. století byla přibližně 3,5029 ha. Dochovala se hráz, která má souřadnice 50.1686997N, 15.4513692E a rozprostírá se na louce. Je dlouhá 137,13 m, maximální výška činí 3,06 m.

Davídek č. 1 - zaniklý

Toto vodní dílo nalezneme na katastrálním území a v obci Chlumeck nad Cidlinou (parcelní číslo 886/6) (*obr. 72*). Rybník je zaniklý, v 19. století mohl mít rozlohu 3,5093 ha. Hráz je dochovalá, vede přes ni silnice, její souřadnice jsou 50.1693319N, 15.4451892E. Je dlouhá 97,30 m, s max. výškou 0,80 m.

6.13 Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči BB

Tato vodoteč je pravým přítokem Lužického potoka, který pramení v blízkosti Žantovského rybníka, jihovýchodně od obce Žantov. Následně se vlévá do řeky Cidliny a je jejím pravým přítokem. Na této vodoteči byla terénnímu výzkumu podrobena 3 vodní díla. Všechna vodní díla v dnešní době neexistují, ale dochovaly se hráze (*obr. 73*). Tato rybniční soustava je zachycena na I. (*obr. 74*) a též II. vojenském mapování (*obr. 75*).

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Nachází se na katastrálním území a v obci Lišice (parcelní číslo 343/1) (*obr. 76*). Tento rybník je zaniklý, jeho rozloha v 19. století mohla činit 0,5293 ha. Hráz se rozprostírá v lese, její souřadnice jsou 50.1783061N, 15.4345142E. Je 143,29 m dlouhá, její max. výška činí 2,80 m.

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Toto vodní dílo se vyskytuje na katastrálním území a v obci Lišice (parcelní číslo 343/1) (*obr. 77*). V dnešní době je rybník zaniklý, v 19. století měl rozlohu přibližně 0,8122 ha. Hráz je zachovalá, nalezneme ji také v lesním prostředí, má souřadnice 50.1771792N, 15.4297933E. Tato hráze je 155,27 m dlouhá, max. výška je 3,22 m.

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Nachází se na katastrálním území a v obci Lišice (parcelní číslo 343/10) (*obr. 78*). Rybník v současné době neexistuje, jeho rozloha v 19. století zřejmě byla 0,6426 ha. Zachovalá hráze má souřadnice 50.1783608N, 15.4250297E, nalézá se v lese. Hráze je dlouhá 88,69 m, max. výška se zastavila na hodnotě 1,63 m.

6.14 Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči CA

Vodoteč je pravým přítokem Štítarského potoka a pramení nedaleko od obce Lišice. Na tomto vodním toku existovaly 2 vodní díla, dnes zůstaly jen hráze (*obr. 79*). Tato rybniční soustava je zachycena jednak na I. vojenském mapování (*obr. 80*), jednak na II. vojenském mapování (*obr. 81*).

Hinkovský rybník č. 2 - zaniklý

Nachází se na katastrálním území Lovčice u Nového Bydžova a v obci Lovčice (parcelní číslo 359/21) (*obr. 82*), rozlohu mohl mít 21,7340 ha. Hráze o souřadnicích 50.1774994N, 15.3798711E má délku 217,43 m a vede přes ni polní cesta. Max. výšku má 1,04 m.

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Nalezneme jej na katastrálním území Lovčice u Nového Bydžova a v obci Lovčice (parcelní číslo 480/1) (*obr. 83*), jeho rozloha mohla mít hodnotu 3,8963 ha. Hráze se nachází na souřadnicích 50.1716253N, 15.4024064E, je 174,84 m dlouhá a vede přes ni polní cesta, s max. výškou 2,26 m.

6.15 Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči CB

Tato vodoteč je pravým přítokem řeky Cidliny, pramení severozápadně od obce Zadražany. Na tomto vodním toku leží 3 vodní díla, z toho Lukovský rybník a Beran existují i v současné době (*obr. 84*). Tato rybníční soustava je zachycena nejen na I. vojenském mapování (*obr. 85*), ale i na II. vojenském mapování (*obr. 86*).

Lukovský rybník – existující

Lukovský rybník se vyskytuje na katastrálním území Luková nad Cidlinou a v obci Nepochy (parcelní číslo 118) (*obr. 87*). Vodní plochu má velkou 1,3 ha. Souřadnice hráze jsou 50.1916536N, 15.4843939E. Je 120,13 m dlouhá, max. výšku má 0,52 m.

Beran – existující

Vodní dílo Beran se zachovalo do dnešní doby, vyskytuje se na katastrálním území Luková nad Cidlinou a v obci Nepochy (parcelní číslo 95) (*obr. 88*), s rozlohou 1,7 ha. Souřadnice hráze jsou 50.1948778N, 15.4823931E. Její délka ukazuje hodnotu 94,71 m, max. výška je 1,40 m.

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Tento rybník je v současnosti zaniklý, svoji polohu má na katastrálním území Luková nad Cidlinou a v obci Nepochy (parcelní číslo 107/3) (*obr. 89*). Rozlohou mohl být 1,4403 ha velký. Přes zachovalou hráz (*obr. 90*), o souřadnicích 50.1965928N, 15.4785425E, dnes vede polní cesta. Délka této rybníční stavby ukazuje hodnotu 78,24 m, max. výška je 0,53 m.

6.16 Rybníční soustava na Lhoteckém potoce

Lhotecký potok pramení v obci Bydžovská Lhotka a je pravým přítokem řeky Bystřice. Na tomto vodním toku se terénnímu výzkumu podrobila 2 vodní díla, která existují dodnes (*obr. 91*). Tato rybníční soustava je zachycena na II. vojenském mapování (*obr. 92*).

Rožka – existující

Toto vodní dílo se nachází na katastrálním území a v obci Kosice (parcelní číslo 440/21) (*obr. 93*), rozlohu má 1,2 ha (12 000 m²). Hráze o souřadnicích 50.1862483N, 15.5482994E má délku 72,66 m, max. výšku má 1,52 m.

Kosický rybník – existující

Kosický rybník, stejně jako výše zmíněný rybník Rožka, existuje i v současné době. Nalezneme jej na katastrálním území a v obci Kosice (parcelní číslo 445/15) (*obr. 94*), jeho rozloha má hodnotu 2,1 ha (21 000 m²), takže větší než vodní dílo Rožka. Hráz se nachází na souřadnicích 50.1903961N, 15.5465742E, je 107,87 m dlouhá, s max. výškou 0,70 m.

6.17 Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči CC

Tato vodoteč je levým přítokem Třesického potoka a pramení blízko rybníka Lhotáček. Třesický potok je následně levým přítokem řeky Bystřice. Na této vodoteči leží i v současné době 3 vodní díla (*obr. 95*). Na I. vojenském mapování jsou zobrazeny všechny rybníky (*obr. 96*), avšak na II. vojenském mapování je možné zpozorovat jen Třesický rybník a Zmotálek (*obr. 97*).

Třesický rybník – existující

Tento zachovalý rybník se nachází na katastrálním území a v obci Kosičky (parcelní číslo 427/2) (*obr. 98*). Rozloha má hodnotu 38,2 ha. Souřadnice hráze jsou 50.1708281N, 15.5621714E, může být přibližně 887,42 m dlouhá, max. výška je 1,32 m.

Zmotálek – existující

Vodní dílo Zmotálek, jenž také existuje v současné době, můžeme nalézt na katastrálním území a v obci Obědovice (parcelní číslo 303/1) (*obr. 99*). Velikost tohoto rybníka je 2,6 ha. Hráz má souřadnice 50.1523983N, 15.5749406E, její délka činí 137,70 m, max. výška se zastavila na čísle 2,04 m.

Lhotáček – existující

Nachází se na katastrálním území a v obci Chýšť (parcelní číslo 263) (*obr. 100*). Jeho rozloha je 0,72572 ha. Souřadnice hráze jsou 50.1425317N, 15.5695558E, je 139,82 m dlouhá, s max. výškou 0,88 m.

6.18 Rybniční soustava na Starovodském potoce

Starovodský potok pramení kousek od Horního běloveského rybníka, severozápadně od obce Kasaličky a je levým přítokem řeky Bystřice. Na tomto vodním toku bylo terénnímu výzkumu podrobena 5 vodních děl, z toho 4 jsou zachovalá v současnosti (*obr. 101*). Všechny rybníky jsou zachyceny jednak na I. vojenském mapování (*obr. 102*), jednak na II. vojenském mapování (*obr. 103*).

Starovodský rybník – existující

Zachovalý Starovodský rybník se nalézá na katastrálním území a v obci Chudeřice (parcelní číslo 148/1) (*obr. 104*), rozloha má číslo 2,2 ha (22 000 m²). Souřadnice hráze jsou 50.1423967N, 15.5395417E, její délka je 153,09 m, s max. výškou 0,63 m.

Jochánek – zaniklý

Toto vodní dílo je v dnešní době zaniklé, nalezneme jej na katastrálním území a v obci Chýšť (parcelní číslo 1085) (*obr. 105*), rozloha dle II. vojenského mapování mohla být 4,7134 ha. Zachovalá hráz (*obr. 106*) se nachází na poli, její souřadnice jsou 50.1396567N, 15.5466258E. Délka tohoto přírodního útvaru je 79,31 m, s max. výškou 1,45 m.

Dolní běloveský rybník – existující

Třetím ze seznamu rybniční soustavy na Starovodském potoce a zároveň prvním ze skupiny tří běloveských rybníků je nezaniklý Dolní běloveský. Nachází se na katastrálním území a v obci Chýšť (parcelní číslo 278) (*obr. 107*), rozlohou je 0,64681 ha velký. Hráz o délce 140,66 m nalezneme na souřadnicích 50.1338169N, 15.5622986E. Max. výška je 0,60 m.

Prostřední běloveský rybník – existující

Toto vodní dílo, které plní své funkce i v současné době, se nachází na katastrálním území a v obci Chýšť (parcelní číslo 277/1) (*obr. 108*), rozlohu má 0,82097 ha. Souřadnice hráze Prostředního běloveského rybníka jsou 50.1339133N, 15.5640050E, její délka činí 109,76 m, s max. výškou 0,86 m.

Horní běloveský rybník – existující

Posledním účastníkem ze seznamu rybníční soustavy na Starovodském potoce i ze skupiny tří běloveských vodních děl, je nezaniklý rybník Horní běloveský. Ten se nachází na katastrálním území a v obci Chýšť (parcelní číslo 268) (*obr. 109*), rozlohou 0,59434 ha je nejmenším jak z výše uvedených běloveských rybníků, tak i z celé rybníční soustavy. Výskyt hráze o délce 108,73 m je na souřadnicích 50.1342478N, 15.5682214E, max. výška se zastavila na hodnotě 1,72 m.

6.19 Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči DA

Tato vodoteč je levým přítokem Starovodského potoka, který pramení kousek od Horního běloveského rybníka, severozápadně od obce Kasaličky, následně se vlévá do řeky Bystřice a je jejím levým přítokem. Na této vodoteči byla terénnímu výzkumu podrobena 2 vodní díla, dodnes existující (*obr. 110*). Na I. vojenském mapování nalezneme Chýšťský rybník (*obr. 111*), na II. vojenském mapování můžeme zpozorovat obě vodní díla (*obr. 112*).

Chýšťský rybník – existující

Toto nezaniklé vodní dílo nalezneme na katastrálním území a v obci Chýšť (parcelní číslo 1049) (*obr. 113*), rozloha má hodnotu 2,8 ha (28 000 m²). Souřadnice hráze jsou 50.1354011N, 15.5325003E, je dlouhá 115,80 m, s max. výškou 0,54 m.

Kněžský rybník – existující

Kněžský rybník, který také existuje i v současné době, se nachází na katastrálním území a v obci Stará Voda (parcelní číslo 317/1) (*obr. 114*). Rozlohou 4,5 ha je větším vodním dílem než výše zmíněný Chýšťský rybník. Hráz o délce 128,40 m se vyskytuje na souřadnicích 50.1418669N, 15.5292217E, s max. výškou 2,07 m.

6.20 Rybniční soustava na Babidolském potoce

Babidolský potok pramení v obci Malé Výkleky, jižně od obce Chýšť a je pravým přítokem Strašovského potoka, který je následně pravým přítokem řeky Labe. Na tomto vodním toku byla prozkoumána 3 vodní díla, dodnes své funkce plní (obr. 115). Z této rybniční soustavy jsou na II. vojenském mapování zachyceny všechny rybníky (obr. 116).

Babidolský rybník – existující

Tento zachovalý rybník se nachází na katastrálním území a v obci Přepychy (parcelní číslo 1180) (obr. 117), rozloha činí 2,7 ha. Hráz, která se nalézá na souřadnicích 50.1096933N, 15.5067175E, má délku 85,87 m. Max. výška je 1,5 m.

Záhumeník – existující

Nezaniklé vodní dílo Záhumeník se rozprostírá na katastrálním území a v obci Malé Výkleky (parcelní číslo 1169) (obr. 118), rozlohou 2,9 ha je podobně velký, jako výše zmíněný Babidolský rybník. Souřadnice hráze jsou 50.1202397N, 15.5280239E, má délku 167,85 m, s max. výškou 0,72 m.

Příkop – existující

Posledním ze seznamu rybniční soustavy na Babidolském potoce je dodnes existující rybník Příkop, nalezneme jej na katastrálním území a v obci Malé Výkleky (parcelní číslo 25/1) (obr. 119), rozlohou 0,5 ha je nejmenším vodním dílem z uvedené soustavy. Hráz, která je 114,59 m dlouhá, má souřadnice 50.1212344N, 15.5371467E. Max. výška se zastavila na hodnotě 1,51 m.

6.21 Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči DB

Tato vodoteč je pravým přítokem Vchynické svodnice, která pramení kousek od obce Tetov, východně od obce Hlavečnick. Ta se následně vlévá do Mlýnské Cidliny, kde je jejím levým přítokem. Na této vodoteči byla zkoumána 3 vodní díla, dodnes existuje pouze rybník Davídek (obr. 120), u zaniklých rybníků se zachovaly hráze (obr. 121). Tato soustava je zachycena jak na I. vojenském mapování (obr. 122), tak i na II. vojenském mapování (obr. 123).

Davídek č. 2 - existující

Rybník Davídek, který jako jediný z této rybníční soustavy eviduje svoji existenci i v současnosti, se nachází na katastrálním území a v obci Újezd u Přelouče (parcelní číslo 182) (*obr. 124*), zobrazen byl i na Císařských povinných otiscích stabilního katastru (*obr. 125*), rozloha zobrazuje hodnotu 3,1 ha. Souřadnice hráze jsou 50.1043128N, 15.4837147E, délku má 222,92 m, max. výška je 0,65 m.

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Toto vodní dílo je zaniklé, nalezneme ho na katastrálním území Kolesa a v obci Kladruby nad Labem (parcelní číslo 73/57) (*obr. 126*), dle II. vojenského mapování mohl mít rozlohu 12,2615 ha. Zachovalá hráz se nachází na poli, její souřadnice jsou 50.0998733N, 15.4779264E, je 205,90 m dlouhá, s max. výškou 1,40 m.

Bezejmenné vodní dílo – zaniklé

Tento rybník je také v dnešní době zaniklý, nachází se na katastrálním území Kolesa a v obci Kladruby nad Labem (parcelní číslo 29/7) (*obr. 127*), zjištěná rozloha dle II. vojenského mapování je 2,3912 ha. Zachovalá hráz se vyskytuje na poli o souřadnicích 50.1010019N, 15.4727981E s délkou 98,50 m. Max. výška je 0,91 m.

6.22 Rybníční soustava na Bystřici

Řeka Bystřice pramení u Vidonic, severozápadně od obce Horní Brusnice a je levým přítokem řeky Cidliny. Na této vodoteči dříve ležela 3 velká vodní díla, v současnosti se zachovaly hráze Velkohlumeckého rybníka a Píseckého rybníka (*obr. 128*). Tato soustava je zachycena jednak na I. vojenském mapování (*obr. 129*), jednak na II. vojenském mapování (*obr. 130*).

Velkohlumecký rybník – zaniklý

Nachází se na katastrálním území Nové Město nad Cidlinou a v obci Nové Město (parcelní číslo 571/65) (*obr. 131*), rozloha mohla mít hodnotu 1 920 000 m² (192 ha). Souřadnice hráze jsou 50.1530389N, 15.4717650E, délku má 828,28 m, max. výška je 7,44 m.

Písecký rybník – zaniklý

Toto vodní dílo je taktéž zaniklé, nalezneme ho na katastrálním území Písek u Chlumce nad Cidlinou a v obci Písek (parcelní číslo 286/10) (*obr. 132*), dle II. vojenského mapování mohl mít rozlohu 1 020 000 m² (102 ha). Přes hráz vede silnice, její souřadnice jsou 50.0998733N, 15.4779264E, je 1538,02 m dlouhá, s max. výškou 4,38 m.

Velký kosický rybník – zaniklý

Tento rybník je také v dnešní době zaniklý, nachází se na katastrálním území a v obci Kosice (parcelní číslo 357), rozloha mohla mít hodnotu 1 520 000 m² (152 ha). Hráz se nezachovala.

6.23 Žehuňský rybník – existující

Toto vodní dílo se rozkládá na řece Cidlina, která pramení poblíž Lomnice nad Popelkou na okraji místní části Košov. Rybník existuje dodnes (*obr. 133*), je zachycen na I. (*obr. 134*) a II. vojenském mapování (*obr. 135*). Nachází se na katastrálním území a v obci Žehuň (parcelní číslo 711) (*obr. 136*), rozlohu má 258 ha. Hráze o souřadnicích 50.1382967N, 15.2945725E má délku 258,79 m, max. výšku má 1,1 m.

6.24 Rudý sud – zaniklý

Největší rybník za chlumeckého panství, rozlohou až 700-800 ha obrovské vodní dílo, dnes zaniklé a obklopeno vesnicemi Tetov a Bílé Vchynice. Byl napájen uměle vybudovanou Čertovou strouhou (*Kuča 1995, 74, 352*). Nachází se na katastrálním území Bílé Vchynice a v obci Kladruby nad Labem (parcelní číslo 336) (*obr. 137*). Zobrazený na I. vojenském mapování (*obr. 138*). Zachovala se hráz (*obr. 139*), má souřadnice 50.1102842N, 15.4354636E, délku 235, 87 m, s max. výškou 1,3 m.

6.25 Rybníční soustava na Radovesnickém potoce

Radovesnický potok pramení ve obci Dománovice a je pravým přítokem Mlýnské Cidliny. Na této vodoteči byla zkoumána 2 vodní díla, dodnes existuje pouze

Proudnický rybník (*obr. 140*), u zaniklého vodního díla Rozechnal se zachovala hráz (*obr. 141*). Tato soustava je zachycena jak na I. vojenském mapování (*obr. 142*), tak i na II. vojenském mapování (*obr. 143*).

Proudnický rybník – existující

Nalezneme jej na katastrálním území Hradištko II. a v obci Žiželice (parcelní číslo 648/1) (*obr. 144*), rozloha zobrazuje hodnotu 41,6 ha. Souřadnice hráze jsou 50.1182594N, 15.4171144E, délku má 355,61 m, max. výška je 2,82 m.

Rozechnal – zaniklý

Toto vodní dílo je zaniklé, nalezneme ho na katastrálním území a v obci Radovesnice (parcelní číslo 1290) (*obr. 145*), dle II. vojenského mapování mohl mít rozlohu 22,615 ha. Přes zachovalou hráz vede silnice, její souřadnice jsou 50.1084142N, 15.3833122E, je 335,15 m dlouhá, s max. výškou 2,53 m.

7 Analýza

Počet vodních děl na sledovaném území bývalého chlumeckého panství je celkem 61, všechny terénně prozkoumány (osobně navštíveno a zdokumentováno). Je důležité zmínit, že celkový počet vodních děl určovaly následující faktory: obec musela ležet ve vymezeném území chlumeckého panství, rybník musel ležet na toce nebo mít přítok, hráze bylo obvykle potřeba zřetelně rozpoznat a být si jistý jejím výskytem.

Z 61 vodních děl, které se vyskytovaly v minulosti, se v současné době dochovalo 40. Jako největší zaniklé rybníky je potřeba zmínit celou rybniční soustavu, ležící na Bystřici, tedy Velkochlumecký (190 ha), Velký Kosický (153 ha) a Písecký, který byl podstatně menší, avšak stále se řadil mezi rybníky s obrovskou vodní plochou (113 ha). Poslední zobrazení této soustavy proběhlo na II. vojenském mapování a v dnešní době je stále možné najít určité stopy hrází. Největším vodním dílem chlumeckého panství byl Rudý sud (700-800 ha). Mezi nejmenší zaniklý rybník patří Bezejmenné vodní dílo (5 293 m²) z rybniční soustavy na bezejmenné vodoteči BB.

Tabulka 1: Počet rybníků

celkový počet rybníků: 61	zachovalých: 40	nezachovalých: 21
---------------------------	-----------------	-------------------

Rybníky fungující i v současné době jsou tyto: rybník Žehuňský (321 ha), Proudnický (41,6 ha), Třesický (38,2 ha), Starochlumecký (32 ha), Říha (28,7 ha), Dlouhopolský (23,6 ha), Vondránek (5,3 ha), Kněžský (4,5 ha), Řepiček (3,3 ha), Starochlumecký II. (3,2308 ha), Davídek (3,1 ha), Záhumeník (2,9 ha), Chýštský (2,8 ha), Babidolský (2,7 ha), Svinče (2,6 ha), Zmotálek (2,6 ha), Kopicácký (2,5 ha), Starovodský (2,2 ha), Kosický (2,1 ha), Nedokřovec (1,9 ha), Beran (1,7 ha), Vysušil (1,7 ha), Nouze (1,6 ha), Lukovský (1,3 ha), Gábovec (1,2 ha), Rožka (1,2 ha), Prostřední běloveský (0,82097 ha), Lhotáček (0,72572 ha), Žantovský (0,70255 ha), Vazový (0,70012 ha), Dolní běloveský (0,64681 ha), Horní běloveský (0,59434 ha), Zvoniční (0,59365 ha), Trnovec (0,5503 ha), Králík (0,5034 ha), Příkop (0,5 ha), Podzvoniční (0,38913 ha), Hejlovec (0,3487 ha), bezejmenný rybník v obci Kněžičky (0,3458 ha), bezejmenný rybník v obci Chlumeck nad Cidlinou (0,2093 ha).

Největší vodní díla, která stojí za zmínku, jsou rybníky Třesický, Velký Kosický (153 ha), Písecký (113 ha), Velkochlumecký (190 ha), Rudý sud (snad až 700-800 ha),

(*Kuča 1995*, 129). Dále i Žehuňský rybník, kdy jeho vodní plocha měří až 321 ha. Nicméně jeho stavba byla velice odvážná, a to z toho důvodu, jelikož hráz dokázala zadržet celý tok řeky Cidliny (*Andreska 1997*, 98).

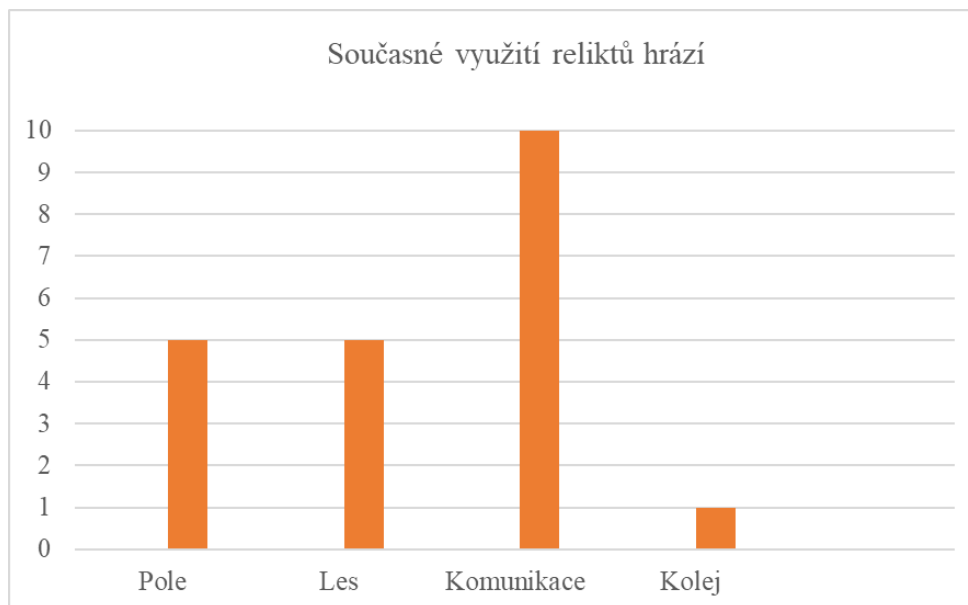
K Píseckému rybníku se váže výzkum jeho hráze. Cílem se stala identifikace a prozkoumání archeologických situací v prostoru, ten však byl zasažený stavebními pracemi. Mezi nálezy, který se rozhodně dá označit jako ten nejvýznamnější, patří souvislý úsek pozdně středověké rybníční hráze s otiskem dřevěné konstrukce výpusti, původně dřevěným korytem přepadu a odtokovým kanálem (*Bláha - Novák 2022*, 113, 130).

Na I. vojenském mapování proběhlo zobrazení celkem 42 vodních děl, z toho 24 dochovaných a 18 nedochovaných. Na II. vojenském mapování součet vychází na hodnotu 54, z toho 36 dochovaných a 18 nedochovaných.

Všechny zaniklé rybníky byly zobrazeny jak na I. mapování, tak i na tom druhém, výjimku tvoří 1.1 bezejmenné vodní dílo, to je prvně spatřeno až na II. mapování, má to však své ale. Existuje možnost jeho zobrazení na I. vojenském mapování, jenže nelze to s jistotou tvrdit, protože na mapce je skryto kvůli konci mapového listu. Znamená to tedy takový fakt, že tento rybník jako jediný ze všech prozkoumaných zaniklých vodních děl, vznikl až během tvorby II. vojenského mapování, nebo několik let před tímto historickým mapováním, nikoliv v období I. mapování.

Druhou a poslední výjimku tvoří 7.2 bezejmenné vodní dílo, v současné době již zaniklé, které lze spatřit jen a pouze na I. vojenském mapování, to může znamenat dvě možnosti, že vzniklo a zaniklo během tohoto mapování. Reálnější však bude varianta, kdy vzniklo před tvorbou I. mapování a zaniklo tedy během let tvorby této historické mapy, či v období po I. mapování a před II. mapováním.

U zaniklých vodních děl je možné spatřit různé terénní reliktů, především se často jedná o vyvýšený terén různé délky, což značí přítomnost hráze. Ta bývá vždy vyvýšená, jsou i případy, kdy místo hráze vede silniční či polní cesta, třeba po západním úseku hráze zaniklého Píseckého rybníka dnes vede silnice. Přes hráz dnes již funkce neplnícího Velkochlumeckého rybníka vede železniční kolej, může dosahovat délky až 828,28 m a výšky 7,44 m.

Graf 1: Analýza současného využití reliktnů hrází zaniklých rybníků

Rozdíly v konstrukci hrází nejsou příliš velké a jasně rozpoznatelné, jsou určeny podle pevnosti a délky hráze. Ty, které jsou opravené a více přizpůsobené pro lepší odolnost, samozřejmě mají konstrukci zpevněnou a budou tedy účinnější vůči poškození.

Nejvíce ke kumulaci zaniklých rybníků dochází u rybníční soustavy na bezejmenné vodoteči BB (bezejmenná vodní díla 13.1, 13.2, 13.3) a u rybníční soustavy na Bystřici, která, jak bylo výše zmíněno, patří mezi největší soustavu rybníků dřívějšího chlumeckého panství, avšak tato soustava zanikla (rybník Velkochlumecký, Velký Kosický a Písecký).

Velikostní kategorie rozdělím jako obrovské (nad 100 ha), velké (nad 10 ha) a malé (pod 10 ha). Do obrovských vodních děl lze zařadit Rudý sud (700-800 ha), rybník Žehuňský (258 ha), Velkochlumecký (190 ha), Velký Kosický (153 ha) a Písecký (113 ha). Do kategorie velkých vodních děl zmíním tyto rybníky: Výklekový (47,6 ha), Proudnický (41,6 ha), Třesický (38,2 ha), Starochlumecký (32 ha), Říha (28,7 ha), Dlouhopolský (23,6 ha), Rozechnal (22,615 ha), Hinkovský č. 2 (21,7340 ha) a 21.2 bezejmenné vodní dílo (12,2615 ha).

Následuje kategorie malých rybníků, která s velkou převahou převažuje, mezi ně patří: Hinkovský č. 1 (9,0589 ha), Čírek (6,6378 ha), rybník Vondránek (5,3 ha), 18.2 bezejmenné vodní dílo (4,7134 ha), Kněžský (4,5 ha), 14.2 bezejmenné vodní dílo (3,8963 ha), Davídek č. 1 (3,5093 ha), Konitupek (3,5029 ha), Řepíček (3,3 ha),

Starochlumecký II. (3,2308 ha), Davídek č. 2 (3,1 ha), Záhumeník (2,9 ha), Chýšťský (2,8 ha), Babidolský (2,7 ha), Svinče (2,6 ha), Zmotálek (2,6 ha), Kopicácký (2,5 ha), 21.3 bezejmenné vodní dílo (2,3912 ha), Starovodský (2,2 ha), Kosický (2,1 ha), Nedokřovec (1,9 ha), Beran (1,7 ha), Vysušil (1,7 ha), Nouze (1,6 ha), 15.3 bezejmenné vodní dílo (1,4403 ha), Lukovský (1,3 ha), Gábovec (1,2 ha), Rožka (1,2 ha), Prostřední běloveský (0,82097 ha), 13.2 bezejmenné vodní dílo (0,8122 ha), Lhotáček (0,72572 ha), Žantovský (0,70255 ha), Vazový (0,70012 ha), Dolní běloveský (0,64681 ha), 13.3 bezejmenné vodní dílo (0,6426 ha), 1.1 bezejmenné vodní dílo (0,6422 ha), Horní běloveský (0,59434 ha), Zvoniční (0,59365 ha), Trnovec (0,5503 ha), 13.1 bezejmenné vodní dílo (0,5293 ha), Králík (0,5034 ha), Příkop (0,5 ha), 7.2 bezejmenné vodní dílo (0,45 ha), Podzvoniční (0,38913 ha), Hejlovec (0,3487 ha), bezejmenný rybník v obci Kněžičky (0,3458 ha), bezejmenný rybník v obci Chlumeč nad Cidlinou (0,2093 ha)

Tabulka 2: Velikostní počet rybníků

obrovské (nad 100 ha)	velké (nad 10 ha)	malé (pod 10 ha)
5	9	47

Pro vztah velikosti rybníků a jejich zanikání či dochování mne napadne vypíchnout jednu zajímavost, která může být založená na pravdě. Kromě zanikání těch spíše menších vodních děl, došlo k zaniknutí i některých obrovských rybníků, které měly vodní plochu nad 100 ha (největší Rudý sud měl mít dokonce až 700-800 ha). Příčinou jejich konce mohlo být využití pro hospodářské účely nebo vznik vesnic, tedy čím větší plocha, tím lepší využití s více možnostmi.

Graf 2: Analýza současného využití ploch zaniklých rybníků

8 Závěr

Bakalářská práce se zabývala výzkumem vodních děl v bývalém chlumeckém panství. Probrán byl vývoj rybníkářství v Čechách i rybníky obecně. Další součástí práce se stala typologická stránka vodních děl a jejich konstrukce. Zmíněno bylo několik příkladových studií, které zkoumaly zaniklá vodní díla a přinesly zajímavé výsledky.

Výzkumu byla podrobena různá vodní díla, která byla zahrnuta do rybníčních soustav. K dokumentaci rybníků byly využity mapové podklady, Analýza výškopisu a vlastní terénní průzkum vybraných lokalit. Katalog byl vytvořen na základě vyhodnocení map I. a II. vojenského mapování, dále použití mapy současnosti.

Při terénním průzkumu docházelo k pořizování fotografií, především hrází a dalších rybníčních staveb (propust, výpust). Průzkum lokality byl potřeba kvůli samotnému terénnímu výzkumu.

Identifikovalo se celkem 61 vodních děl, z toho 21 zaniklých. Přibližně polovina současného výskytu reliktu hráze se jeví jako komunikace, následuje umístění hráze na poli či v lese a jen v jednom případě jako kolej. Plocha zaniklých rybníků má v současné době využití především jako pole, v menším počtu poté jako les či louky a v jedné výjimce, kterou tvoří Rudý sud neboli Rutvas, je výskyt dvou obcí Bílé Vchynice a Tetov.

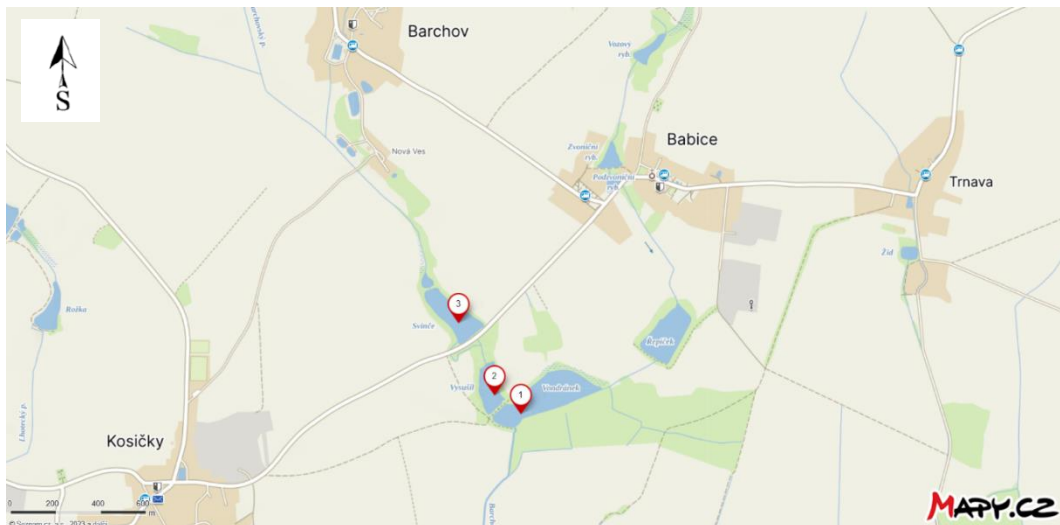
9 Literatura

- Andreska, J. 1987: Rybářství a jeho tradice. Praha.*
- Andreska, J. 1997: Lesk a sláva českého rybářství. NUGA, Pacov.*
- Beková, M. - Kalenda, V. 2015: Datování vzniku rybníku v Černíkovcích, Archeologie východních Čech č. 7 (2014), s. 195-205.*
- Bláha, R. - Novák, M. 2022: Výzkum rybníční hráze v Písku u Chlumce nad Cidlinou, Archeologie východních Čech č. 23 (2022), s. 111-136.*
- Cablik, J. 1960: Základy stavby rybníků a hospodářských nádrží. Praha.*
- Dyk, V. 1956: Základy našeho rybářství. Praha.*
- Kuča, K. 1995: Chlumecko a Novobydžovsko. Historie a architektonické památky Pocidliní I, II. Hradec Králové.*
- Khun, K. 2012: Dějiny a kulturní obraz města Chlumce nad Cidlinou. Brno.*
- Pavelková, R. et al. 2013: Databáze zaniklých rybníků v ČR a jejich současné využití, Acta Environmentalica Universitatis Comenianae 21/2, 87-98.*
- Pavelková, R. - Frajer, J. - Netopil, R. 2014: Historické rybníky České republiky: srovnání se stavem v 2. polovině 19. století. Praha.*
- Petřík, J. – Hlavica, M. – Petr, L. – Chmela, T. – Schenk, Z. – Lukšíková, H. Milo, P. – Vrla, R. – Odehnal, P. – Petruj, Z. - Petruj, M. – Kočár, P. 2017: Rybník jako součást hospodářství vrchnostenského panství a indikátor podoby krajiny jižního Valašska v 15. až 17. století, Archaeologia Historica 42/2, 789-817.*
- Preusz, M. – Paclíková, K. – Pták, M. 2013: Zaniklá vodní díla v bývalé rožmberské oboře u Netolic (Předběžná zpráva k začínajícímu historicko-archeologickému výzkumu). In: Archeologická prospekce a nedestruktivní archeologie v jihočeském kraji, kraji Vysočina, Jihomoravském kraji a v Dolním Rakousku. Sborník z konference. České Budějovice, 221-229.*

Teply, J. 2008: Příspěvek k dějinám rybníků a rybníkářství v předhusitském Chrudimsku. Theatrum historiae 3: 9–45.

Tikovský, O. 2002: Rybníky na panství Smiřice v 16. a 17. století. Náchod.

Příloha A: Obrázky

Obr. 5: Rybníční soustava na Barchovském potoce, současnost. Bod 1: 1.4. Vondránek. Bod 2: 1.3. Vysušil. Bod 3: 1.2. Svinče (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 18. 6. 2023).

Obr. 6: Rybníční soustava na Barchovském potoce, II. vojenské mapování. Bod 1: 1.4. Vondránek. Bod 2: 1.3. Vysušil. Bod 3: 1.2. Svinče. Bod 4: 1.1. Bezejmenné vodní dílo. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 18. 6. 2023).

Obr. 7: 1.1. Bezejmenné vodní dílo, betonová propust (fotografie Mgr. Nikola Křížková).

Obr. 8: Zachovalá hráz 1.1. Bezejmenného vodního díla na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/avl/>, navštíveno 18. 6. 2023).

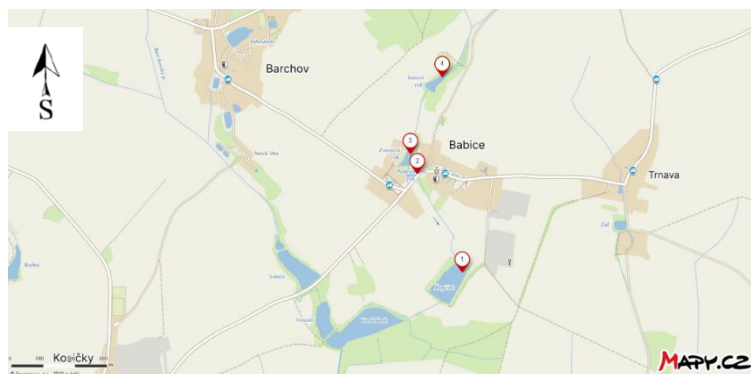
Obr. 9: 1.2.
Rybník
Svinče
(fotografie
Mgr. Nikola
Křížková)

Obr. 11: 1.3.
Rybník Vondránek

Obr. 10: 1.3. Rybník Vysušil
(fotografie Patrik Křížek)

Obr. 12: Rybníční soustava na
bezejmenné vodoteči AA, současnost.
Bod 1: 2.4. Řepíček. Bod 2: 2.3.
Podzvoniční rybník. Bod 3: 2.2.
Zvoniční rybník. Bod 4: 2.1. Vazový
rybník. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>,

Obr. 13: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči AA, II. vojenské
mapování. Bod 1: 2.4. Řepíček. Bod 2: 2.3. Podzvoniční rybník. Bod
3: 2.2. Zvoniční rybník. Bod 4: 2.1. Vazový rybník. (Dostupné z:
<https://mapy.cz/>, navštíveno 18. 6. 2023).

Obr. 14: 2.1. Vazový rybník, část hráze s výpustí (fotografie Patrik Křížek)

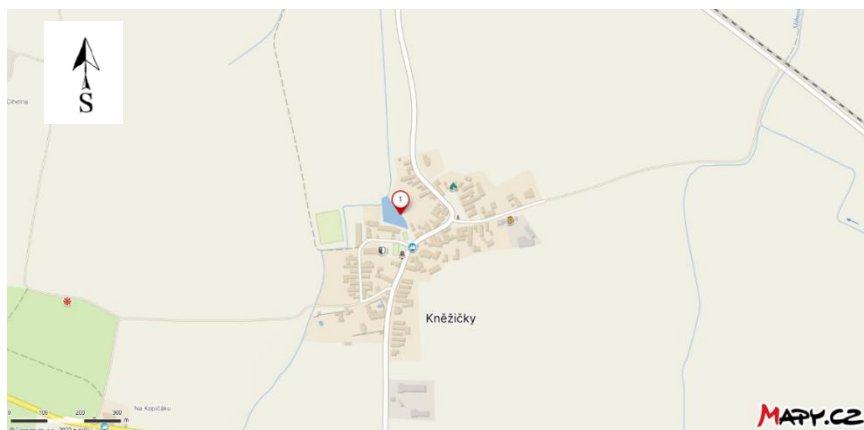
Obr. 15: 2.2. Zvoniční rybník (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 16: 2.3. Podzvoniční rybník (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 17: 2.4. Řepíček (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 18: 3. Bezejmenný rybník v obci Kněžičky, současnost. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 18. 6. 2023).

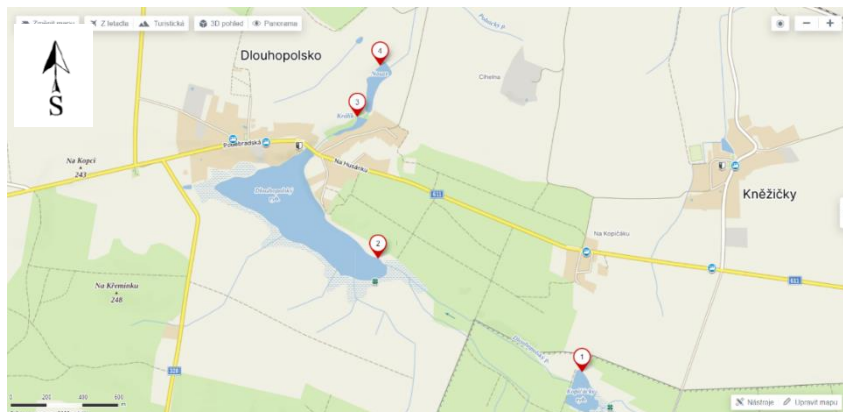
Obr. 19: 3. Bezejmenný rybník v obci Kněžičky, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 18. 6. 2023).

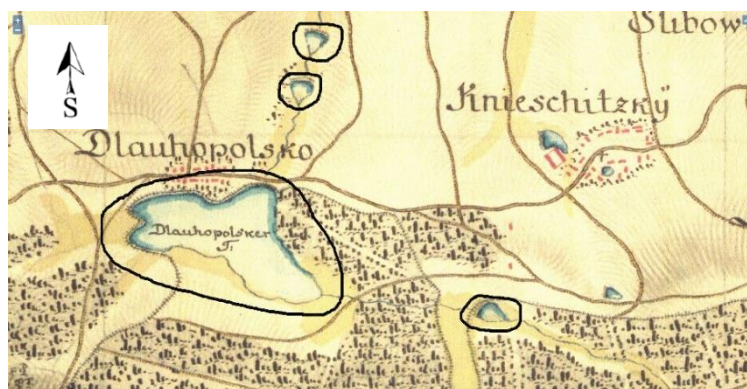
Obr. 20: 3. Bezejmenný rybník v obci Kněžičky, II. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 18. 6. 2023).

Obr. 21: 3. Bezejmenný rybník v obci Kněžičky, výpust (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 22: Rybníční soustava na Dlouhopolském potoce, současnost. Bod 1: 4.1. Kopicácký rybník. Bod 2: 4.2. Dlouhopolský rybník. Bod 3: 4.3. Králík. Bod 4: 4.4. Nouze. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 23: Rybníční soustava na Dlouhopolském potoce, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 24: Rybníční soustava na Dlouhopolském potoce, II. vojenském mapování. Bod 1: 4.1. Kopicácký rybník. Bod 2: 4.2. Dlouhopolský rybník. Bod 3: 4.3. Králík (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 25: 4.1. Kopičácký rybník (fotografie Patrik Křížek)

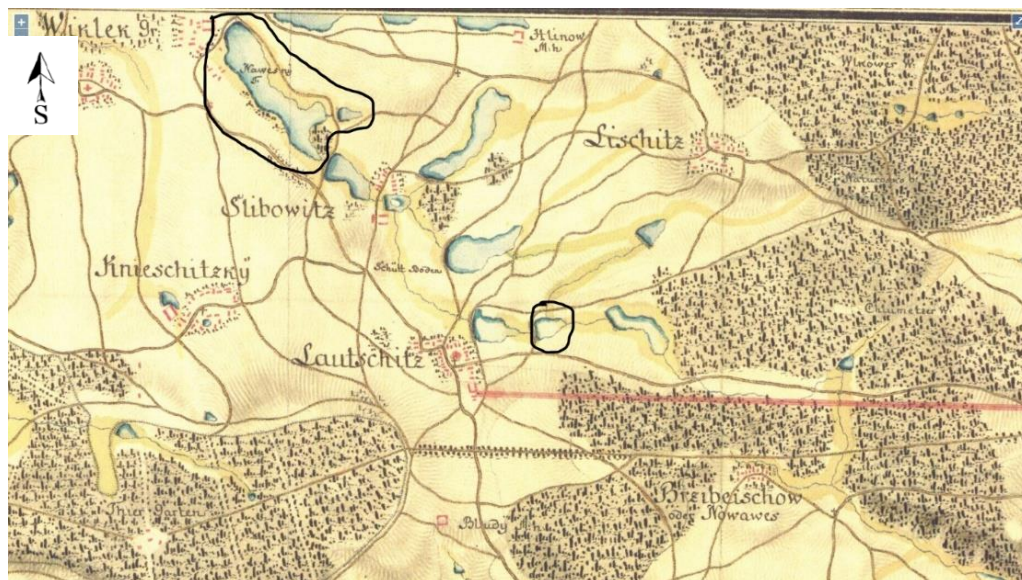

Obr. 26: 4.2. Dlouhopolský rybník (fotografie Mgr. Nikola Křížková)

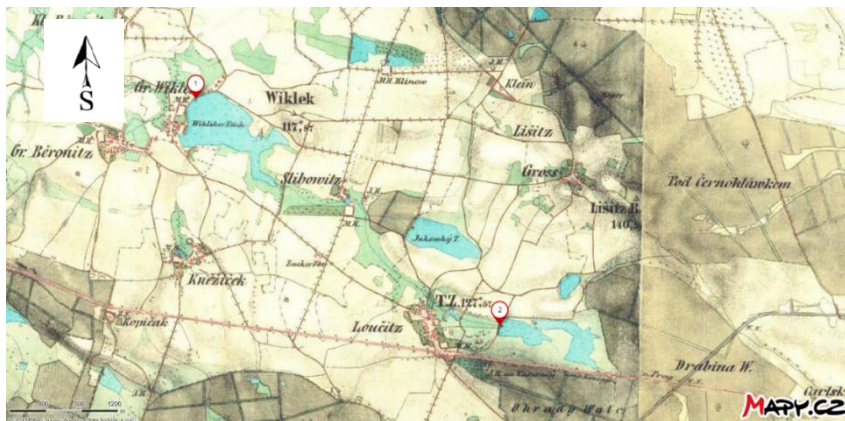

Obr. 27: 4.3. Rybník Králík, hráz (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 28: 4.4. Rybník Nouze, požerák (fotografie Patrik Křížek)

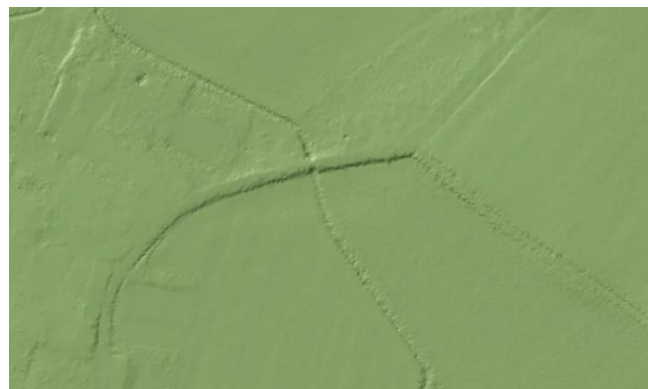
Obr. 29: Rybníční soustava na Štítarském potoce, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 30: Rybniční soustava na Štítarském potoce, II. vojenské mapování.
 Bod 1: 5.1. Výklekový rybník. Bod 2: 5.2. Hinkovský rybník č. 1. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

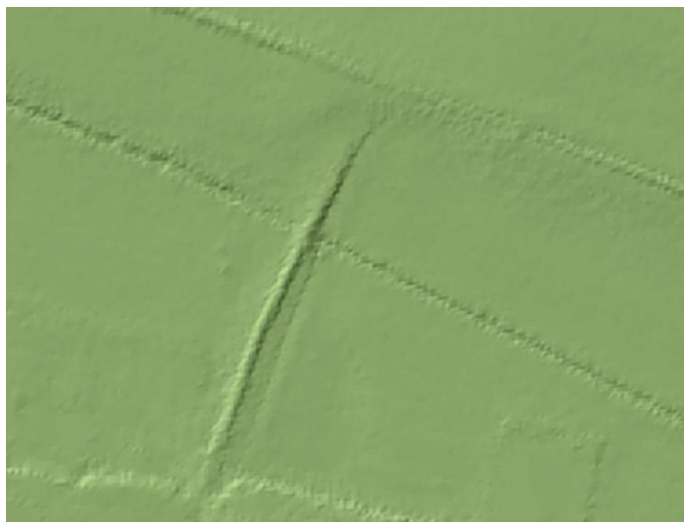
Obr. 31: 5.1.
 Výklekový rybník,
 propust (fotografie
 Patrik Křížek)

Obr. 32: Zachovalá hráz 5.1. Výklekového rybníka na
 Analýzách výškopisu. (Dostupné z:
<https://ags.cuzk.cz/avl/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 33: 5.2. Hinkovský rybník č. 1
 (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 34: Zachovalá hráz 5.2. Hinkovského rybníka č. 1 na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 35: 6.1. Čirek, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023)

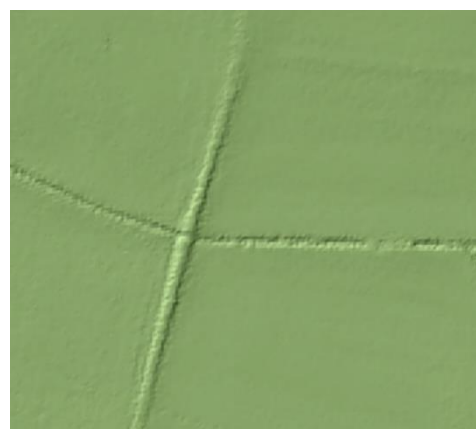
Obr. 36: 6.1. Čirek, II. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

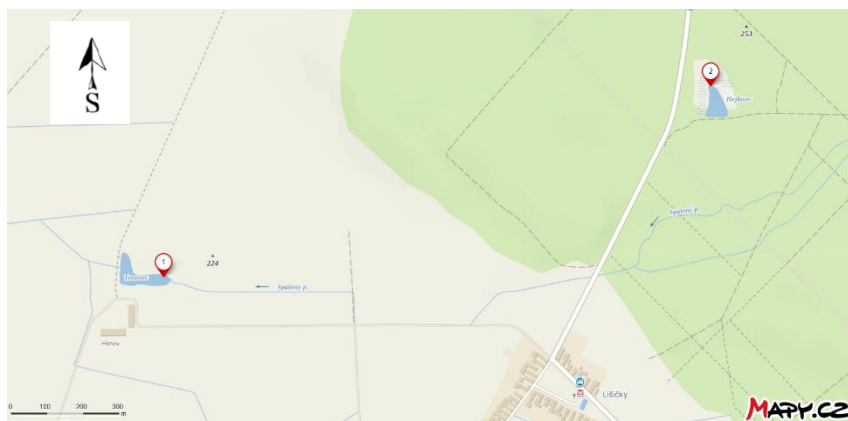
Obr. 37: 6.1. Čírek, propust a část hráze (fotografie Mgr. Nikola Křížková)

Obr. 38: 6.1. Čírek, Císařské povinné otisky stabilního katastru. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>, navštíveno 28. 10. 2023).

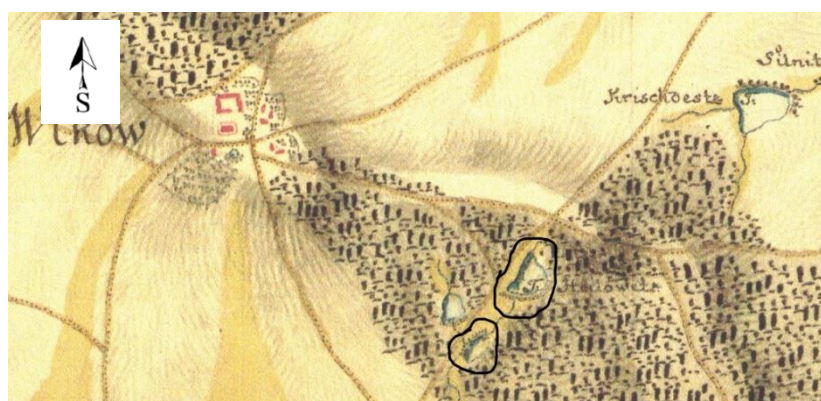
Obr. 39: Zachovalá hráz vodního díla 6.1. Čírek na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 40: Rybníční soustava na Spáleném potoce, současnost. Bod 1: 7.3. Trnovec. Bod 2: 7.1. Hejlovec. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>,

Obr. 41: Vodní dílo 7.3. Trnovec z rybníční soustavy na Spáleném potoce, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 42: 7.1. Hejlovec a 7.2. Bezejmenné vodní dílo z rybníční soustavy na Spáleném potoce, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 43: Bod 1: 7.3. Trnovec a bod 2: 7.1. Hejlovec z rybníční soustavy na Spáleném potoce, II. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 20. 6. 2023).

Obr. 44: 7.1. Hejlovec, požerák (fotografie Patrik

Obr. 45: 7.2. Bezejmenné vodní dílo (fotografie Mgr. Nikola

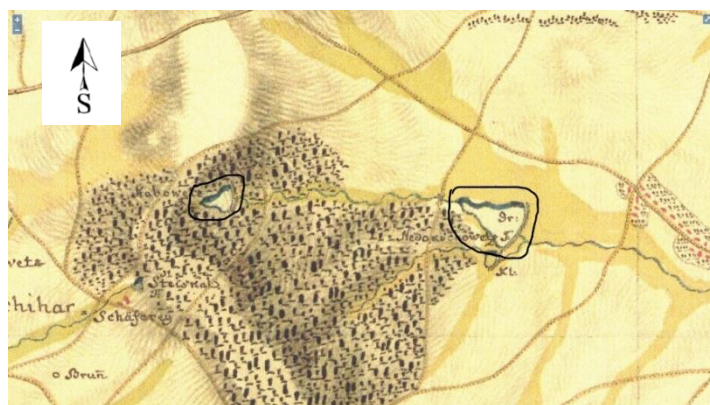

Obr. 46: Zachovalá hráz 7.2. Bezejmenného vodního díla na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 20. 6. 2023).

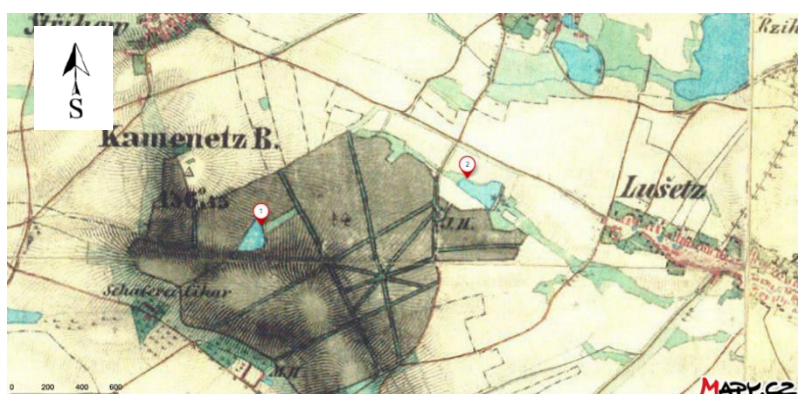

Obr. 47: 7.3.
Trnovec
(fotografie Patrik
Křížek)

Obr. 48: Rybníční soustava na
bezejmenné vodoteči AB, současnost.
Bod 1: 8.2. Gábovec. Bod 2: 8.1.
Nedokřovec. (Dostupné z:
<https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023)

Obr. 49: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči AB, I. vojenské
mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

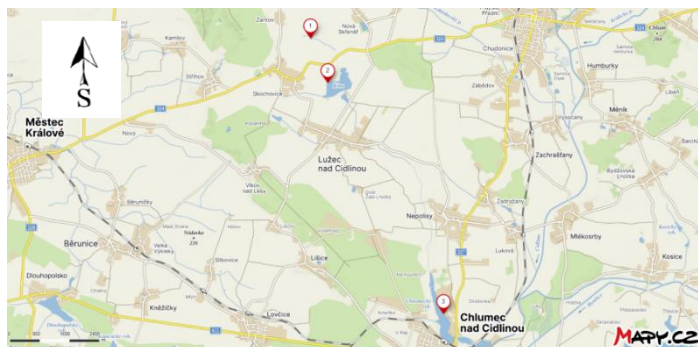
Obr. 50: Bod 1: 8.2. Gábovec a bod 2: 8.1. Nedokřovec z rybníční soustavy
na bezejmenné vodoteči AB, II. vojenské mapování. (Dostupné z:
<https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

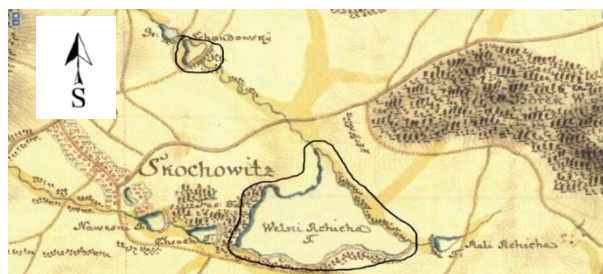
Obr. 51: 8.1. Nedokřovec
(fotografie Patrik Křížek)

Obr. 52: 8.2. Gábovec
(fotografie Patrik Křížek)

Obr. 53: Rybníční soustava na Lužeckém potoce, současnost. Bod 1: 9.1. Žantovský rybník. Bod 2: 9.2. Říha. Bod 3: 9.3. Starochlumecký rybník.
(Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

Obr. 54: 9.1. Žantovský rybník a 9.2. Říha z rybníční soustavy na Lužeckém potoce, I. vojenské mapování.
(Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 22. 6.

Obr. 55: 9.3. Starochlumecký rybník z rybniční soustavy na Lužeckém potoce, I. vojenská mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/> navštíveno 22. 6. 2023).

Obr. 56: Rybniční soustava na Lužeckém potoce, II. vojenská mapování. Bod 1: 9.1. Žantovský rybník. Bod 2: 9.2. Říha. Bod 3: 9.3. Starochlumecký rybník (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

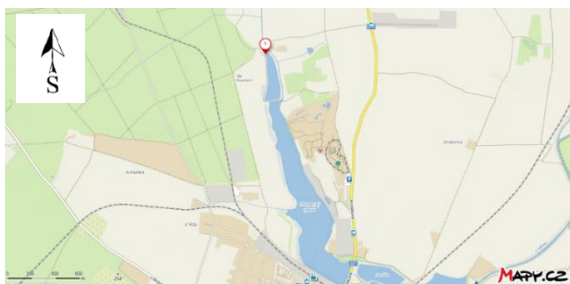
Obr. 58: 9.2. Říha (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 57: 9.1. Žantovský rybník, propust (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 59: 9.3. Starochlumecký rybník (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 60: 10.1. Starochlumecký rybník II., současnost. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

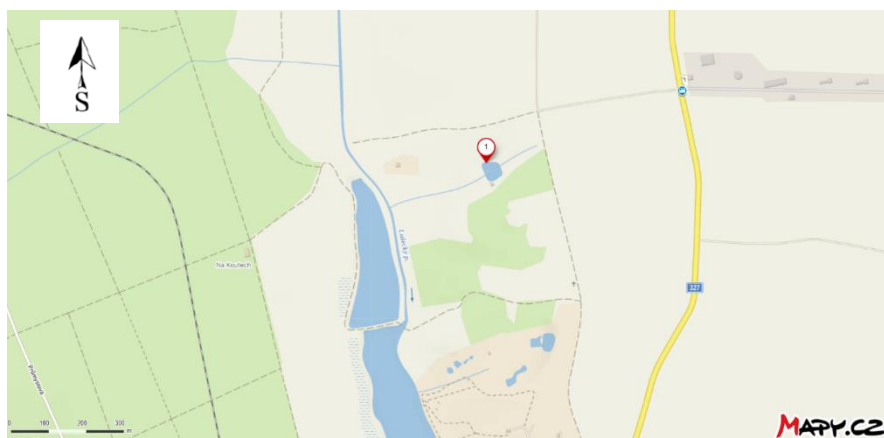
Obr. 61: 10.1. Starochlumecký rybník II., I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

Obr. 62: 10.1. Starochlumecký rybník II. na II. vojenském mapování. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

Obr. 63: 10.1. Starochlumecký rybník II. (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 64: 11. Bezejmenný rybník v obci Chlumec nad Cidlinou, současnost. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

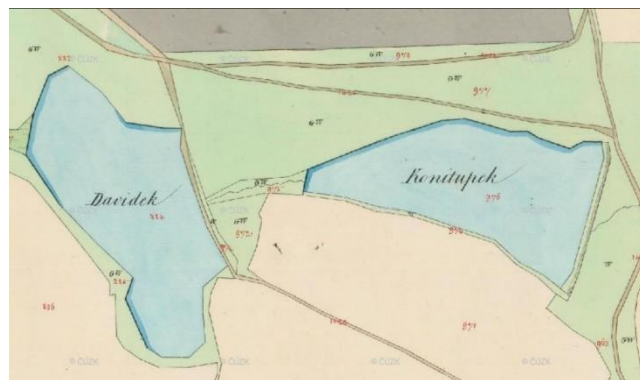
Obr. 65: 11. Bezejmenný rybník v obci Chlumeč nad Cidlinou, II. vojenském mapování. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 22. 6. 2023).

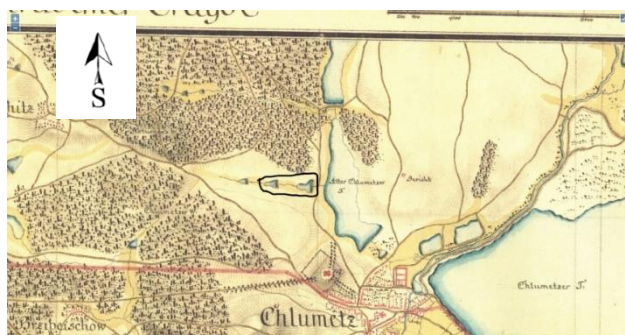
Obr. 66: 11. Bezejmenný rybník v obci Chlumeč nad Cidlinou (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 67: Zachovalé hráze vodních děl 12.2. Davídek č. 1 a 12.1. Konitupek na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/avl/>, navštíveno 24. 6. 2023).

Obr. 68: 12.2. Davídek č. 1 a 12.1. Konitupek, Císařské povinné otisky stabilního katastru. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>, navštíveno 28. 10. 2023).

Obr. 69: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči BA, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 24. 6. 2023).

Obr. 70: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči BA, II. vojenském mapování. Bod 1: 12.1. Konitupek. Bod 2: 12.2. Davídek č. 1. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 24. 6. 2023).

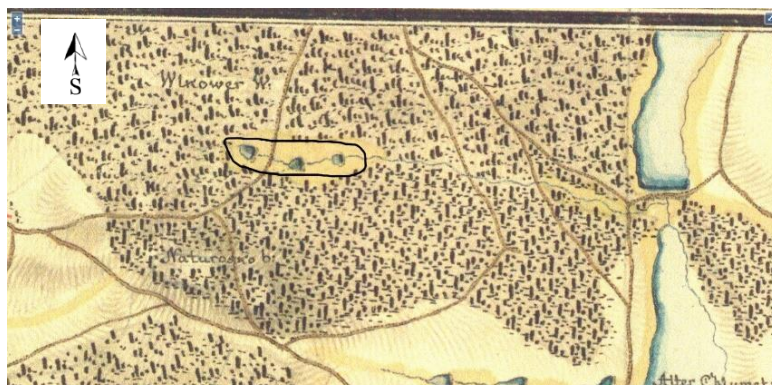
Obr. 71: 12.1. Konitupek, část hráze (fotografie Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.)

Obr. 72: 12.2. Davídek č. 1, hráze (fotografie Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.)

Obr.73: Zachovalé hráze 13.1., 13.2., 13.3. Bezejmenných vodních děl na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 24. 6. 2023).

Obr. 74: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči BB, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 24. 6. 2023).

Obr. 75: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči BB, II. vojenském mapování. Bod 1-3: Bezejmenná vodní díla 13.1., 13.2., 13.3. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 24. 6. 2023).

Obr. 76: 13.1. Bezejmenné vodní dílo, řez hráze (fotografie Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.)

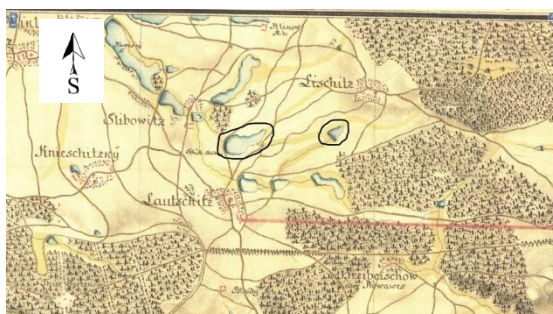
Obr. 77: 13.2. Bezejmenné vodní dílo, hráz (fotografie Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.)

Obr. 78: 13.3. Bezejmenné vodní dílo, hráz (fotografie Mgr. Petr Hejhal, Ph.D.)

Obr. 79: Zachovalé hráze 14.1. Hinkovského rybníka č. 2 a 14.2. Bezejmenného vodního díla na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 24. 6. 2023).

Obr. 80: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči CA, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 24. 6. 2023).

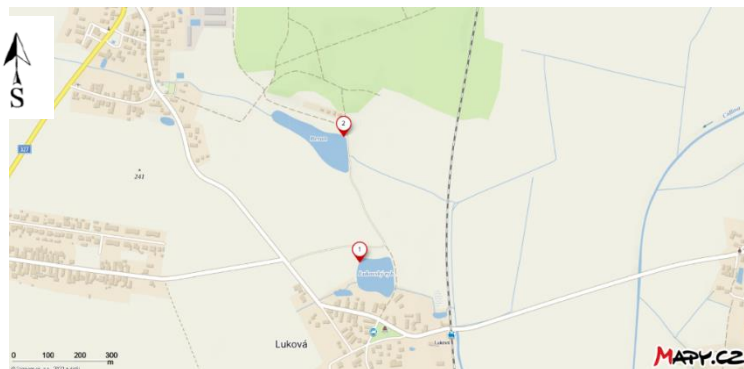
Obr. 81: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči CA, II. vojenském mapování. Bod 1: 14.1. Hinkovský rybník č. 2. Bod 2: 14.2. Bezejmenné vodní dílo. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 24. 6. 2023).

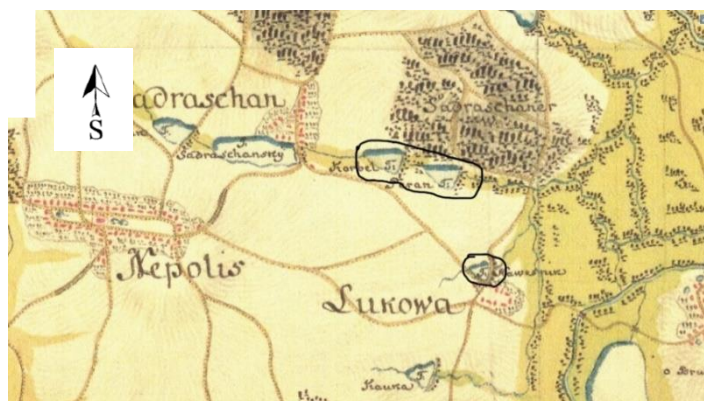
Obr. 82: 14.1. Hinkovský rybník č. 2 (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 83: 14.2. Bezejmenné vodní dílo, hráz (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 84: Bod 1: 15.1. Lukovský rybník. Bod 2: 15.2. Beran z rybniční soustavy na bezejmenné vodoteči CB, současnost. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 25. 6. 2023).

Obr. 85: Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči CB, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 25. 6. 2023).

Obr. 86: Rybniční soustava na bezejmenné vodoteči CA, II. vojenském mapování. Bod 1: 15.1. Lukovský rybník. Bod 2: 15.2. Beran. Bod 3: 15.3. Bezejmenné vodní dílo. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 25. 6. 2023).

Obr. 87: 15.1. Lukovský rybník (fotografie Patrik

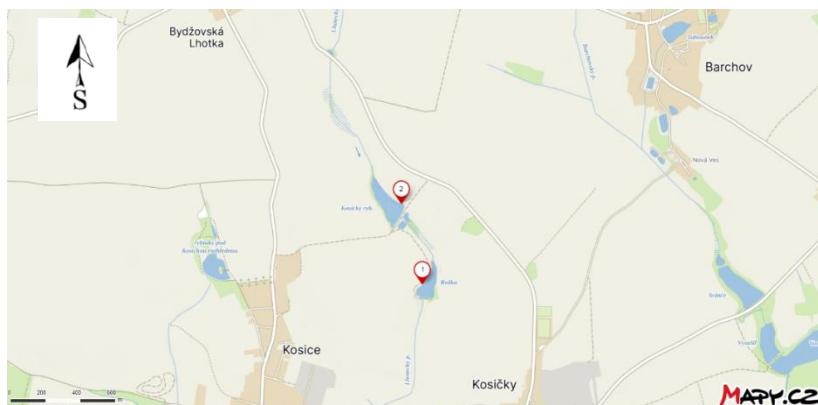
Obr. 88: 15.2. Beran, hráz (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 89: 15.3. Bezejmenné vodní dílo, propust (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 90: Zachovalá hráz 15.3. Bezejmenného vodního díla na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/avl/>, navštíveno 25. 6. 2023).

Obr. 91: Rybníční soustava na Lhoteckém potoce, současnost. Bod 1: 16.1. Rožka. Bod 2: 16.2. Kosický rybník. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 25. 6. 2023).

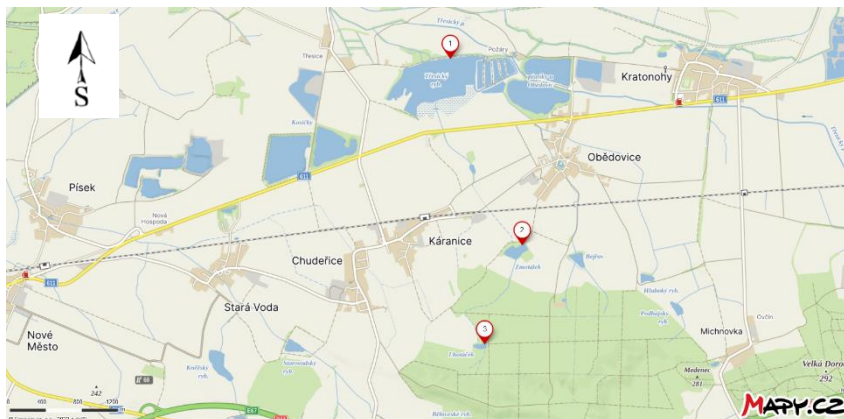
Obr. 92: Rybníční soustava na Lhoteckém potoce, II. vojenské mapování. Bod 1: 16.1. Rožka. Bod 2: 16.2. Kosický rybník. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 25. 6. 2023).

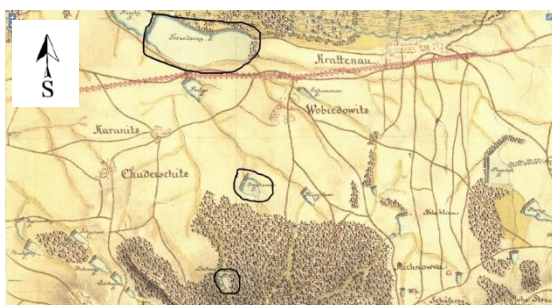
Obr. 93: 16.1. Rožka, propust (fotografie Mgr. Nikola Křížková)

Obr. 94: 16.2. Kosický rybník, propust (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 95: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči CC, současnost. Bod 1: 17.1. Třesický rybník. Bod 2: 17.2. Zmotálek. Bod 3: 17.3. Lhotáček. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 27. 6. 2023).

Obr. 96: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči CC, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 27. 6. 2023).

Obr. 97: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči CC na II. vojenském mapování. Bod 1: 17.1. Třesický rybník. Bod 2: 17.2. Zmotálek. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 27. 6. 2023).

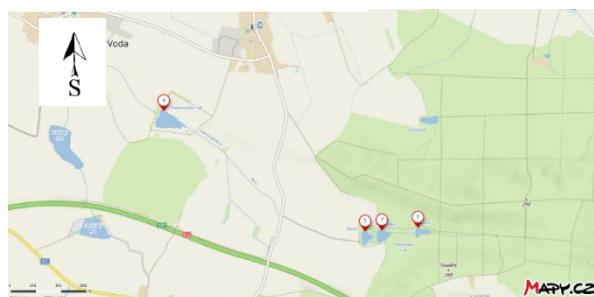
Obr. 98: 17.1. Třesický rybník (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 99: 17.2. Zmotálek, část hráze (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 100: 17.3. Lhotáček (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 101: Rybníční soustava na Starovodském potoce, současnost. Bod 1: 18.5. Horní běloveský rybník. Bod 2: 18.4. Prostřední běloveský rybník. Bod 3: 18.3. Dolní běloveský rybník. Bod 4: 18.1. Starovodský rybník. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 27. 6. 2023).

Obr. 102: Rybníční soustava na Starovodském potoce, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 27. 6. 2023).

Obr. 103: Rybníční soustava na Starovodském potoce, II. vojenském mapování. Bod 1: 18.5. Horní běloveský rybník. Bod 2: 18.4. Prostřední běloveský rybník. Bod 3: 18.3. Dolní běloveský rybník. Bod 4: 18.2. Jochánek. Bod 5: 18.1. Starovodský rybník (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 27. 6. 2023).

Obr. 104: 18.1. Starovodský rybník, část hráze (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 105: 18.2. Jochánek, část zachovalé hráze (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 106: 18.2. Jochánek, hráz na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 28. 6. 2023).

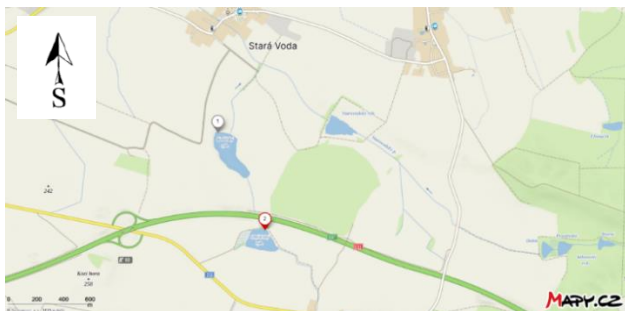
Obr. 107: 18.3. Dolní běloveský rybník (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 108: 18.4. Prostřední běloveský rybník, čap (fotografie Patrik Křížek)

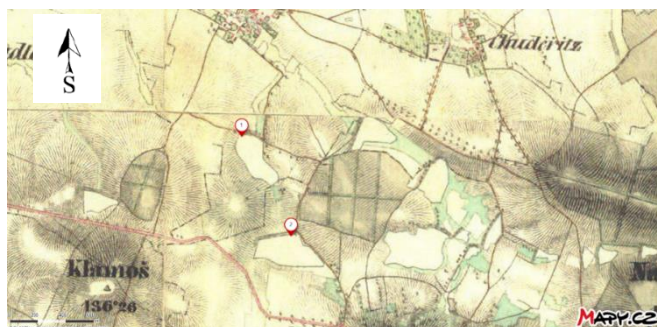
Obr. 109: 18.5. Horní běloveský rybník (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 110: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči DA, současnost. Bod 1: 19.2. Kněžský rybník. Bod 2: 19.1. Chýštský rybník. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

Obr. 111: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči DA na I. vojenském mapování, zobrazen jen 19.1. Chýštský rybník. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

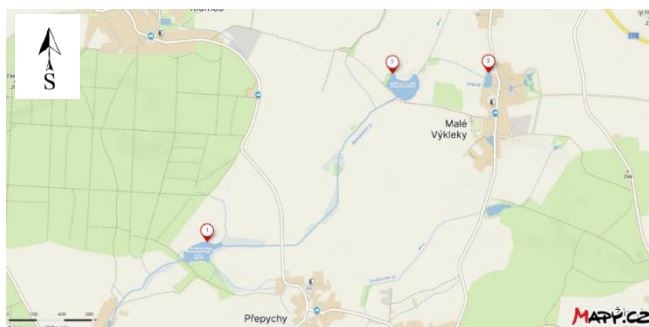
Obr. 112: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči DA, II. vojenské mapování. Bod 1: 19.2. Kněžský rybník. Bod 2: 19.1. Chýštský rybník. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

Obr. 113: 19.1. Chýštský rybník, hráz (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 114: 19.2. Kněžský rybník, hráž (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 115: Rybníční soustava na Babidolském potoce, současnost. Bod 1: 20.1. Babidolský rybník. Bod 2: 20.2. Záhumeník. Bod 3: 20.3. Příkop. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

Obr. 116: Rybníční soustava na Babidolském potoce, II. vojenské mapování. Bod 1: 20.1. Babidolský rybník. Bod 2: 20.2. Záhumeník. Bod 3: 20.3. Příkop. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

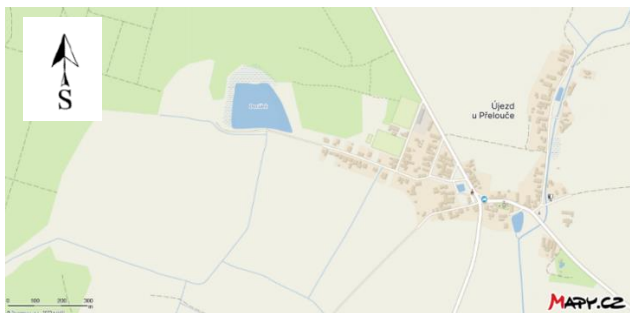
Obr. 117: 20.1. Babidolský rybník, propust (fotografie Mgr. Nikola Křížková)

Obr. 118: 20.2. Záhumeník, čap (fotografie Patrik Křížek)

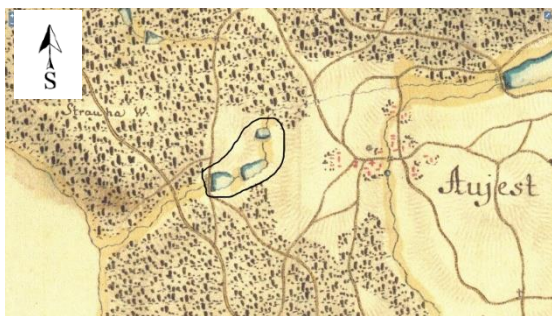
Obr. 119: 20.3. Příkop (fotografie Mgr. Nikola Křížková)

Obr. 120: 21.1. Davídek č. 2 z rybníční soustavy na bezejmenné vodoteči DB, současnost. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

Obr. 121: 21.2. a 21.3. Bezejmenná vodní díla, zachovalé hráze rybníků na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/a/v/>, navštíveno 28. 6.

Obr. 122: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči DB, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

Obr. 123: Rybníční soustava na bezejmenné vodoteči DB, II. vojenské mapování. Bod 1: 21.1. Davídek č. 2. Bod 2: 21.2. Bezejmenné vodní dílo. Bod 3: 21.3. Bezejmenné vodní dílo. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 28. 6. 2023).

Obr. 124: 21.1. Davídek č. 2, požerák (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 125: 21.1. Davídek č. 2, Císařské povinné otisky stabilního katastru. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 126: 21.2. Bezejmenné vodní dílo, propust (fotografie Mgr. Nikola Křížková)

Obr. 127: 21.3. Bezejmenné vodní dílo, propust (fotografie Mgr. Nikola Křížková)

Obr. 128: 22.1. Velkoclumecký rybník a 22.2. Písecký rybník, zachovalé hráze rybníků na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 129: Rybníční soustava na Bystřici, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

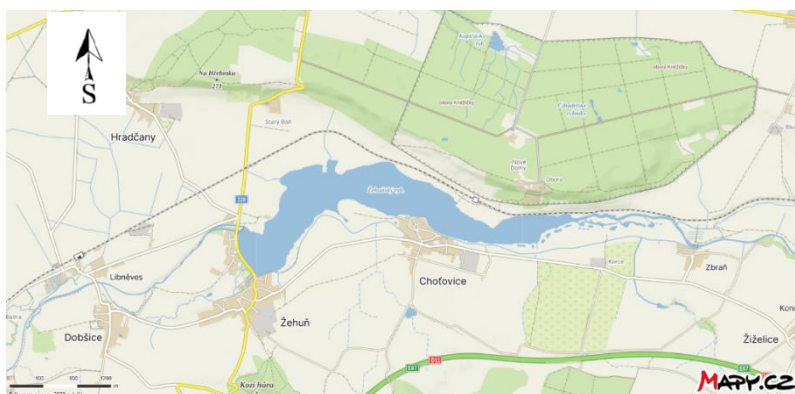
Obr. 130: Rybníční soustava na Bystřici, II. vojenské mapování. Bod 1: Velkochlumecký rybník. Bod 2: 22.2. Písecký rybník. Bod 3: 22.3. Velký kosický rybník. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 131: 22.1. Velkochlumecký rybník, zachovalá hráz (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 132: 22.2. Písecký rybník, zachovalá hráz (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 133: 23. Žehuňský rybník, současnost. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 134: 23. Žehuňský rybník, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

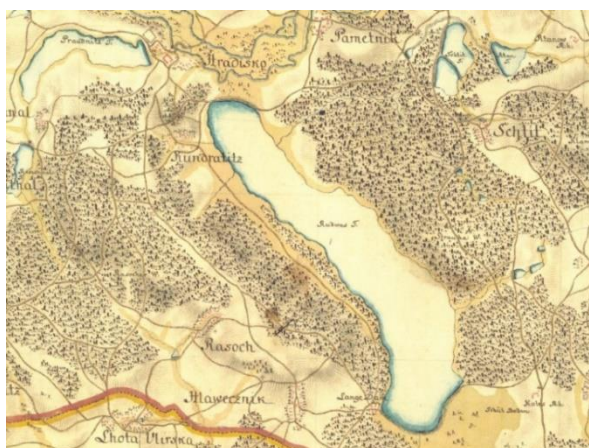
Obr. 135: 23. Žehuňský rybník, II. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

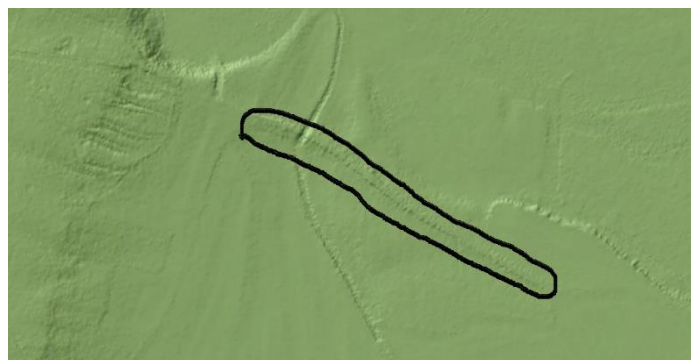
Obr. 136: 23. Žehuňský rybník (fotografie Patrik Křížek)

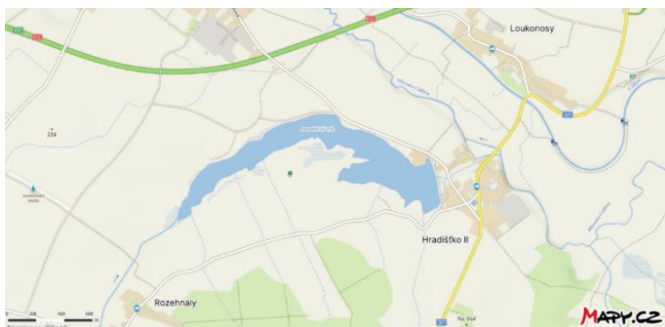
Obr. 137: 24. Rudý sud, část hráze (fotografie Patrik Křížek)

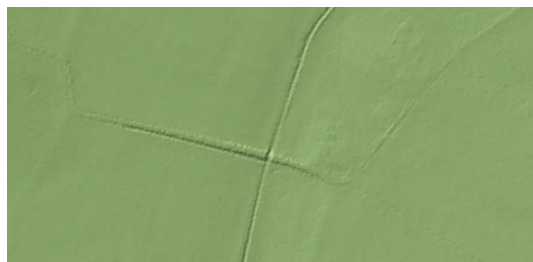
Obr. 138: 24. Rudý sud, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 139: 24. Rudý sud, hráz na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/av/>, navštíveno 15. 11. 2023).

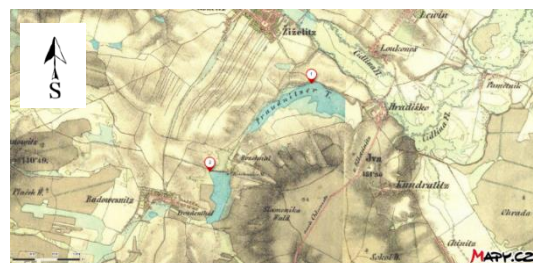
Obr. 140: 25.1. Proudnický rybník, současnost. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 141: 25.2. Rozechnal, zachovalá hráz na Analýzách výškopisu. (Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/avl/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 142: Rybniční soustava na Radovesnickém potoce, I. vojenské mapování. (Dostupné z: <https://oldmaps.geolab.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 143: Rybniční soustava na Radovesnickém potoce, II. vojenské mapování. Bod 1: 25.1. Proudnický rybník. Bod 2: 25.2. Rozechnal. (Dostupné z: <https://mapy.cz/>, navštíveno 30. 10. 2023).

Obr. 144: 25.1. Proudnický rybník (fotografie Patrik Křížek)

Obr. 145: 25.2. Rozechnal (fotografie Patrik Křížek)